

MUNETIK

№ 2/2025 (94)

ՄՈՆԵՏԻԿ

ISSN 2956-3935

CZASOPISMO MNIEJSZOŚCI ORMIANSKIEJ

Հայ-լեհական հասարակական հոգևոր կրթամշակութային վերլուծական իմաստ

INSTYTUT HISTORII
UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

COLLEGIUM WITKOWSKIEGO

Pracownia Dziejów Ormian
Polskich na Uniwersytecie
Jagiellońskim

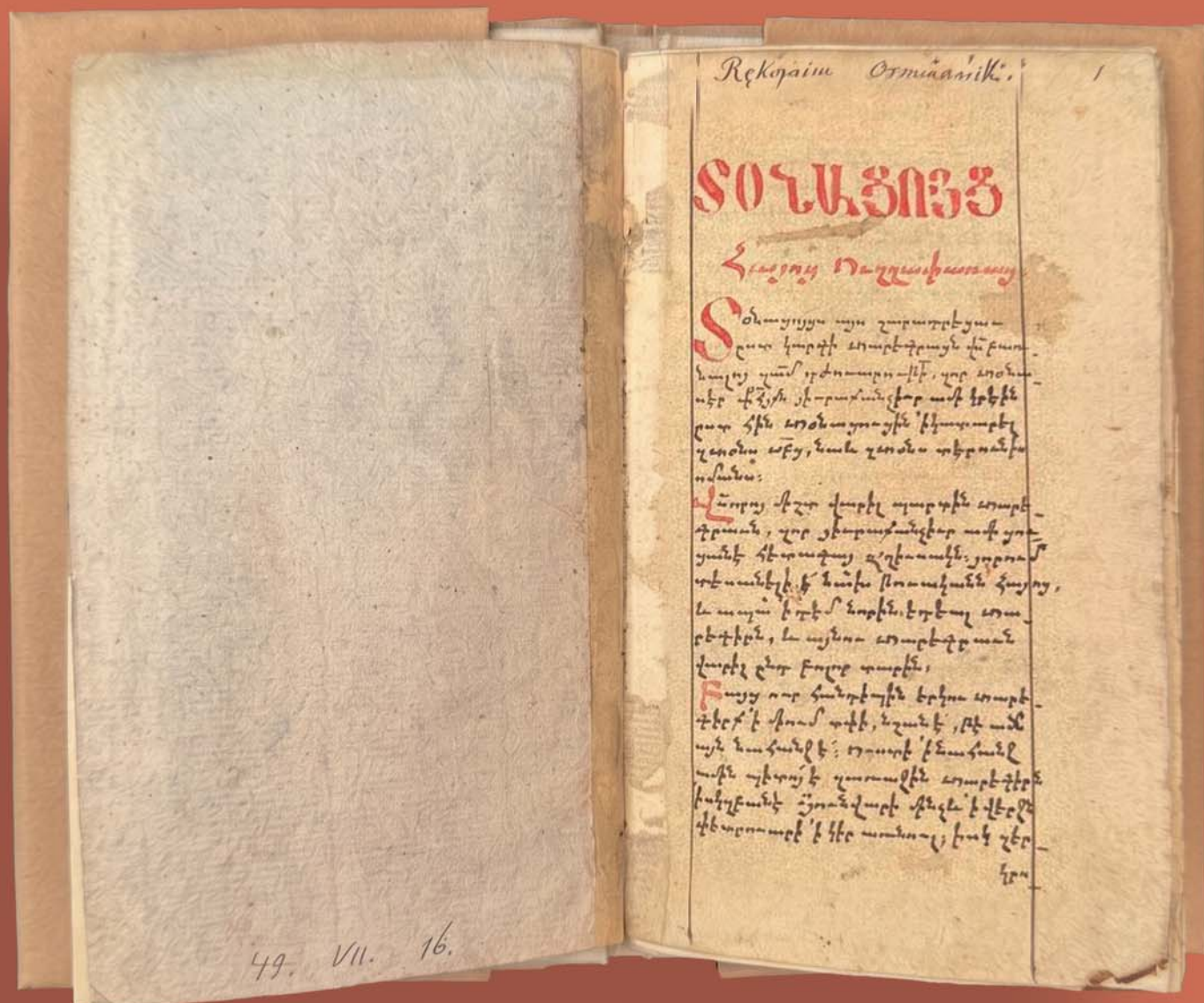
ՎԻՏԿՈՎՍԿՈՒ ԿՈԼԵՉԻՈՒՄ

Հագեցրվող համալսարանի
Սադոկ Բարոնչի անվան
Լեհահայերի պատմության
ուսումնասիրության կենտրոն

www.munetik.pl

BIBLIOTEKA
JAGIELLOŃSKA

„TONACUJC” (KALENDARZ LITURGICZNY)
ZE ZBIORÓW BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ

«ՏՈՆԱԳՈՅՑ»
ՅԱԳԵԼՈՆՅԱՆ ԳՐԱՐԱՐԱՆԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Drodzy Czytelnicy,

Oddajemy w Państwa ręce 2. wydanie czasopisma „Munetik” z 2026 roku (numer 14), które podsumowuje znaczące wydarzenia kulturalne, naukowe, społeczne i religijne, jakie miały miejsce w życiu Ormian w Polsce w lutym i marcu bieżącego roku.

W dniach 25–26 lutego premier Republiki Armenii przebywał z oficjalną wizytą w Polsce, która miała szczególne znaczenie i stała się ważnym impulsem do aktywizacji stosunków dwustronnych. Temu wydarzeniu poświęcony jest artykuł autorstwa dr. hab. Krzysztofa Fedorowicza, zamieszczony w niniejszym numerze, zatytułowany „Wizyta premiera Republiki Armenii Nikola Paszianiana w Polsce”.

W bieżącym numerze czasopisma mogą Państwo zapoznać się z artykułem przygotowanym przez dr. Tomasza Krzyżowskiego, poświęconym otwarciu Centrum Badań Armenistycznych o historycznym znaczeniu na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jest to tekst zatytułowany „Centrum Badań nad Historią Ormian Polskich im. Sadoka Baracza na Uniwersytecie Jagiellońskim – cele i wyzwania badawcze”.

Wyrażamy głęboką wdzięczność naszym drogim Czytelnikom za okazane zainteresowanie, reakcje oraz słowa uznania. Państwa wsparcie i zaufanie napełniają nas jeszcze większym poczuciem odpowiedzialności i inspirują do kontynuowania naszej pracy, aby poprzez kolejne wydania wносить godny wkład w życie kulturalne i społeczne Ormian w Polsce.

Życzymy przyjemnej lektury.

HRACJA BOJADŻJAN
Przewodniczący Rady Redakcyjnej

Սիրելի ընթերցողներ,

Ձեր ընթերցանությանն ենք ներկայացնում 2026 թվականի «Մունետիկ» պարբերականի երկրորդ հրատարակությունը (14-րդ համար), որն ամփոփում է ընթացիկ տարվա փետրվար և մարտ ամիսներին Լեհաստանում տեղի ունեցած նշանակալի մշակութային, գիտական, հասարակական և կրոնական իրադարձությունները:

ՀՀ կառավարության ղեկավարը սույն թվականի փետրվարի 25-26-ը պաշտոնական այցով գտնվեց Լեհաստանում, որը առանձնահատուկ նշանակություն ունեցավ և դարձավ երկկողմ հարաբերությունների ակտիվացման կարևոր խթան: Այս այցին է նվիրված Կ. Ֆեդորովիչի հեղինակած և պարբերականի այս համարում ընդգրկված «Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի այցը Լեհաստան» վերտառությամբ հոդվածը:

Պարբերականի այս համարում կարող եք ծանոթանալ դոկտոր Թոմաշ Զիժովսկու պատրաստած հոդվածին, որը նվիրված է Յագելոնյան համալսարանում պատմական նշանակություն ունեցող հայագիտական ուսումնասիրությունների կենտրոնի բացմանը և ներկայացված է «Յագելոնյան համալսարանի Սադոկ Բարոնչի անվան Լեհաստանի պատմության ուսումնասիրության կենտրոնը. նպատակներ և հետազոտական մարտահրավերներ» վերնագրի ներքո:

Մեր խորին երախտագիտությունն ենք հայտնում մեր սիրելի ընթերցողներին՝ ցուցաբերած հետաքրքրության, արձագանքների և գնահատանքի խոսքերի համար: Ձեր աջակցությունն ու վստահությունը մեզ ավելի մեծ պատասխանատվությամբ են լցնում և ոգեշնչում շարունակելու մեր աշխատանքը, որպեսզի առաջիկա հրատարակություններով արժանի ներդրում ունենանք Լեհաստանում համայնքի մշակութային և հասարակական կյանքում:

Բարի ընթերցանություն:

ՀՐԱՀՅԱ ԲՈՅԱԶՅԱՆ
Խմբագրական խորհրդի նախագահ

SPIS TREŚCI

ԲՈՒՄԱՆԱԴԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Nr 2/2026(14)

01

Redakcja

Słowo od Redakcji

Խմբագրություն

Խմբագրական խոսք ընթերցողին

03

Wiadomości (luty-marzec)

Polityczne, społeczne, kulturalne, edukacyjne

Անցուդարձ (փետրվար-մարտ)

Քաղաքական, հասարակական, մշակութային, կրթական

13

KRZYSZTOF FEDOROWICZ

Wizyta premiera Armenii

Nikola Pasziniiana w Polsce

ՔՇԻՇՏՈՖ ՖԵԴՈՐՈՎԻՉ

Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ

Նիկոլ Փաշինյանի այցը Լեհաստան

19

TOMASZ KRZYŻOWSKI

Uniwersytet Jagielloński

Pracownia Dziejów Ormian Polskich im.

Sadoka Barączna na Uniwersytecie Jagiellońskim:

cele i wyzwania badawcze

ԹՈՄԱՇ ՔՇԻՃՈՎՍԿԻ

Յագելոնյան համալսարան

Յագելոնյան համալսարանի Սադոկ Բարոնչի անվան

Լեհահայերի պատմության ուսումնասիրության կենտրոնը

Նպատակներ և հետազոտական մարտահրավերներ

Fot. Hraczja Bojadżjan

Spotkanie w Kancelarii Prezydenta RP

■ W Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej odbyło się 28 stycznia spotkanie przedstawiciela mniejszości ormiańskiej Hraczji Bojadżjana z ministrem Wojciechem Kolarskim. W rozmowie uczestniczył również dr hab. Andrzej Zięba, prezes Fundacji na rzecz Wspierania Studiów Armenistycznych im. Mesropa Masztoca.

Podczas spotkania omówiono bieżące kwestie związane z działalnością mniejszości ormiańskiej w Polsce, w tym funkcjonowanie organizacji oraz realizowane inicjatywy kulturalne i edukacyjne. Rozmowa dotyczyła także planowanych projektów o charakterze naukowym.

Szczególną uwagę poświęcono ośrodkom badawczym w Krakowie i Poznaniu, powstałym w 2025 roku, oraz ich roli w rozwoju badań armenistycznych. Wskazano na znaczenie współpracy między środowiskiem naukowym a działalnością społeczną Ormian w Polsce.

Poruszono również kwestie dalszego rozwoju współpracy instytucjonalnej oraz możliwości wsparcia inicjatyw służących zachowaniu dziedzictwa ormiańskiego.

Konferencja diaspor ormiańskich w Budapeszcie

■ W gmachu Zgromadzenia Narodowego Węgier w Budapeszcie odbyła się 2 lutego międzynarodowa konferencja poświęcona sytuacji diaspor ormiańskich. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele siedemnastu państw Europy i Bliskiego Wschodu.

Konferencję zorganizowano z inicjatywy rzecznika mniejszości ormiańskiej w parlamencie Węgier Nikogosa Akopiana. Patronat nad wydarzeniem objęli przewodniczący parlamentu László Kövér oraz wicepremier Zsolt Semjén. Uczestników powitał wicemarszałek János Latorcai. W obradach uczestniczył również ambasador Armenii w Budapeszcie.

W trakcie spotkania omawiano rolę diaspor w warunkach współczesnych przemian geopolitycznych i migracyjnych. Wskazywano na znaczenie zachowania języka i tradycji oraz na udział Ormian w życiu publicznym państw zamieszkania.

Հանդիպում Լեհաստանի Հանրապետության Նախագահական պալատում

■ 2026 թվականի հունվարի 28-ին Լեհաստանի Հանրապետության Նախագահական պալատում տեղի ունեցավ հանդիպում լեհահայ համայնքի ներկայացուցիչ Հրաչյա Բոյաջյանի և Նախարար Վոյցեխ Կոլարսկու միջև: Զրույցին մասնակցում էր նաև դոկտոր Անդեյ Ջյեմբան՝ Մերոպ Մաշտոցի անվան Հայագիտության աջակցման հիմնադրամի Նախագահը:

Հանդիպման ընթացքում քննարկվեցին Լեհաստանում հայ համայնքի գործունեության հետ կապված ընթացիկ հարցերը, այդ թվում՝ կազմակերպությունների գործունեությունը, ինչպես նաև մշակութային և կրթական Նախաձեռնությունների իրականացումը: Քննարկվեցին նաև Նախատեսվող գիտական Նախագծերը:

Հատուկ ուշադրություն դարձվեց 2025 թվականին Կրակովում և Պոզնանում ստեղծված հետազոտական կենտրոններին և դրանց դերին հայագիտական ուսումնասիրությունների զարգացման գործում: Ընդգծվեց գիտական միջավայրի և Լեհաստանում հայերի հասարակական գործունեության միջև համագործակցության կարևորությունը:

Քննարկվեցին նաև ինստիտուցիոնալ համագործակցության հետագա զարգացման հարցերը և հայկական ժառանգության պահպանմանը միտված Նախաձեռնությունների աջակցության հնարավորությունները:

Հայկական սփյուռքի համաժողով Բուդապեշտում

■ 2026 թվականի փետրվարի 2-ին Բուդապեշտում՝ Հունգարիայի Ազգային ժողովի շենքում, տեղի ունեցավ հայկական սփյուռքին նվիրված միջազգային համաժողով: Հանդիպմանը մասնակցում էին Եվրոպայի և Մերձավոր Արևելքի տասնյոթ երկրների ներկայացուցիչներ:

Համաժողովը կազմակերպվել էր Հունգարիայի խորհրդարանում հայկական փոքրամասնության խոսնակ Նիկոլոս Ակոպյանի Նախաձեռնությամբ: Միջոցառման հովանավորությունը ստանձնել էին խորհրդարանի Նախագահ Լասլո Զյոլվերը և փոխվարչապետ Ժոլտ Շեմյենը: Մասնակիցներին ողջունեց Ազգային ժողովի փոխնախագահ Յանոշ Լատորգայը: Քննարկումներին մասնակցում էր նաև Բուդապեշտում Հայաստանի դեսպանը:

Հանդիպման ընթացքում անդրադարձ է կատարվել սփյուռքի դերին՝ ժամանակակից աշխարհաքաղաքական և միգրացիոն փոփոխությունների համատեքստում: Ընդգծվել է լեզվի և ավանդույթների պահպանման կարևորությունը, ինչպես նաև՝ հայերի մասնակցությունը բնակության երկրների հանրային կյանքին:

Fot. Danuta Matloch (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego)

Fot. Hakob Asatryan

Fot. Hakob Asatryan

Na zaproszenie organizatorów Polskę reprezentował Hraczja Bojadżjan, przedstawiciel mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. W swoim wystąpieniu przedstawił historię obecności Ormian w Polsce, sięgającą XIV wieku, oraz odniósł się do sytuacji współczesnej. Podkreślił, że Ormianie w Polsce posiadają status prawnie uznanej mniejszości narodowej, gwarantowany ustawą z 2005 roku, co umożliwia prowadzenie działalności kulturalnej, edukacyjnej i wydawniczej.

Istotną część dyskusji stanowiła sytuacja na Bliskim Wschodzie. Wikariusz patriarchalny klasztoru w Bzommar w Libanie, ks. Masztoc Zaherian, mówił o zagrożeniach dla instytucji chrześcijańskich i niepewnej przyszłości regionu. Przedstawiciele Syrii wskazywali na znaczenie stabilnych warunków gospodarczych.

Podczas konferencji zaprezentowano również media diasporalne, w tym ukazujące się w Europie polskie czasopismo ormiańskie „Munetik” oraz czeskie „Orer”. Podkreślano rolę prasy w dokumentowaniu życia Ormian poza Armenią oraz w podtrzymywaniu języka i tożsamości.

Ambasador Armenii rozmawiał z Marcinem Przydaczem

■ Ambasador Republiki Armenii w Polsce, Alexander Arzumanian, spotkał się 3 lutego w Warszawie z Marcinem Przydaczem, szefem Biura Polityki Międzynarodowej Kancelarii Prezydenta RP i Sekretarzem Stanu.

Rozmowa dotyczyła relacji polsko-ormiańskich oraz

cyklicznych spotkań z przedstawicielami społeczności ormiańskiej w Polsce. W ramach spotkania odbył się również pokaz filmów dokumentalnych o życiu i działalności Ormian w Polsce. Wskazano na rolę prasy w podtrzymywaniu tożsamości i języka. Podkreślono, że Ormianie w Polsce posiadają status prawnie uznanej mniejszości narodowej, gwarantowany ustawą z 2005 roku, co umożliwia prowadzenie działalności kulturalnej, edukacyjnej i wydawniczej.

Podczas konferencji zaprezentowano również media diasporalne, w tym ukazujące się w Europie polskie czasopismo ormiańskie „Munetik” oraz czeskie „Orer”. Podkreślano rolę prasy w dokumentowaniu życia Ormian poza Armenią oraz w podtrzymywaniu języka i tożsamości.

Podczas konferencji zaprezentowano również media diasporalne, w tym ukazujące się w Europie polskie czasopismo ormiańskie „Munetik” oraz czeskie „Orer”. Podkreślano rolę prasy w dokumentowaniu życia Ormian poza Armenią oraz w podtrzymywaniu języka i tożsamości.

ՀՀ դեսպանը հանդիպել է Մարչին Պշիդաչի հետ

■ Փետրվարի 3-ին Լեհաստանում Հայաստանի Հանրապետության դեսպան Ալեքսանդր Արզումանյանը Վարշավայում հանդիպել է Մարչին Պշիդաչին՝ Լեհաստանի Հանրապետության Նախագահի գրասենյակի Միջազգային քաղաքականության բյուրոյի ղեկավարին և պետքարտուղարին:

Զրույցը վերաբերում էր լեհ-հայկական հարաբերություններին և դրանց հետագա զարգացման հեռանկարներին: Ընդգծվել է համատեղ նախագծերի կարևորությունը տնտեսության, առևտրի, տրանսպորտի և նորարարությունների ոլորտներում, որոնք հանդիսանում են երկու երկրների համագործակցության կարևոր հենասյունը:

Քննարկվել են նաև ռազմավարական գործընկեր-

perspektyw ich dalszego rozwoju. Podkreślono znaczenie wspólnych projektów w obszarach gospodarki, handlu, transportu i innowacji, stanowiących istotny filar współpracy obu państw.

Omówiono również kierunki rozwoju partnerstwa strategicznego, a także wybrane kwestie międzynarodowe i regionalne, pozostające w kręgu zainteresowania Armenii i Polski.

Historyczna wizyta wiceprezydenta USA w Armenii

■ W dniach 9–10 lutego w Armenii przebywał wiceprezydent Stanów Zjednoczonych, J.D. Vance. Wizyta stanowiła istotny etap w rozwoju relacji armeńsko-amerykań-

skich, obejmując zarówno kwestie współpracy gospodarczej, jak i bezpieczeństwa.

Podczas rozmów z premierem Armenii, Nikołem Paszynianem, podpisano porozumienie dotyczące współpracy w zakresie cywilnej energetyki jądrowej, wyznaczające ramy dla długofalowego zaangażowania Stanów Zjednoczonych w tym sektorze. Uzgodniono także dostawę amerykańskich bezałogowych systemów rozpoznawczych V-BAT dla Armenii oraz zapowiedziano rozwój współpracy w obszarze surowców krytycznych i metali ziem rzadkich.

րության զարգացման ուղղությունները, ինչպես նաև մի շարք միջազգային և տարածաշրջանային հարցեր, որոնք գտնվում են Հայաստանի և Լեհաստանի հետաքրքրությունների շրջանակում:

**ԱՄՆ փոխնախագահի
պատմական այցը Հայաստան**

■ ԴՓետրվարի 9-10-ը Հայաստանում էր գտնվում Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների փոխնախագահ Ջեյ Դի Վեսթը: Այցը կարևոր փուլ էր հայ-ամերիկյան հարաբերությունների զարգացման մեջ՝ ընդգրկելով ինչպես տնտեսական համագործակցության, այնպես էլ անվտանգությանն առնչվող հարցեր:

Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի հետ բանակցությունների ընթացքում ստորագրվեց քաղաքացիական միջուկային էներգետիկայի ոլորտում համագործակցության համաձայնագիր, որը սահմանում է այդ ոլորտում ԱՄՆ-ի երկարաժամկետ ներգրավվածության շրջանակները: Պայմանավորվածություն ձեռք բերվեց նաև Հայաստանի համար ամերիկյան V-BAT անօդաչու հետախուզական համակարգերի մատակարարման վերաբերյալ, ինչպես նաև հայտարարվեց համագործակցության զարգացման մասին կրիտիկական հումքի և հազվագյուտ հողային մետաղների ոլորտում:

Այցի ընթացքում ԱՄՆ փոխնախագահը այցելեց Երևանում գտնվող Հայոց ցեղասպանության հուշահամալիր՝ հարգանքի տուրք մատուցելով XX դարի առաջին ցեղասպանության զոհերին:

Քննարկումները ներառեցին նաև տարածաշրջանային իրավիճակը, այդ թվում՝ Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև խաղաղ գործընթացը, ինչպես նաև Թուրքիայի հետ հարաբերությունների կարգավորման ընթացքը՝ ներառյալ սահմանների բացման և հաղորդակցությունների վերականգնման հնարավորությունները:

Տեառնընդառաջի տոնը Վարչապալայում

■ Փետրվարի 13-ին վարչապայում տեղի ունեցավ Տեառնընդառաջի տոնի հանդիսությունները, որը Հայ Առաքելական Եկեղեցու տոնացույցում ամենակարևոր տոներից մեկն է:

Տոնը հիշատակում է Հիսուսի ընծայումը տաճարին, երբ Մարիամը և Հովսեփը քառասուն օրական Մանկանը բերեցին Երուսաղեմի տաճար, որտեղ Սիմեոն մարգարեն Նրան ճանաչեց որպես Մեսիա: Տոնի անվանումը նշանակում է Տիրոջն ընդառաջ ելնել:

Սուրբ Պատարագը մատուցել է Լեհաստանում
Հայ Առաքելական Եկեղեցու առաջնորդ Տեր Մարկոս
Եպիսկոպոս Հովհաննիսյանը: Արարողությանը մաս-
նակցում էր նաև Տեր Միևսա արեղա Հախվերդյանը:

Պատարագի ավարտին հոգևորականները և հավատացյալները դուրս եկան բակ, որտեղ, ավանդույթի համաձայն, խորանի մոմից վառված կրակով խարույկ վառվեց: Կրակի շուրջ հավաքված երիտասարդները կատարում էին ազգայի երգեր, ցատկում կրակի վրայով:

Այս սովորույթը կապված է Քրիստոսի լույսի խորհրդի, ինչպես նաև մաքրության և նորոգության գաղափարի հետ:

Fot. AKO

Fot. AKO

Fot. AKO

Rozmowy objęły ponadto kwestie sytuacji regionalnej, w tym proces pokojowy między Armenią a Azerbejdżanem oraz trwający proces normalizacji stosunków z Turcją, obejmujący m.in. perspektywę otwarcia granicy i wznowienia połączeń komunikacyjnych.

Święto Ofiarowania Pańskiego w Warszawie

■ W Warszawie odbyły się 13 lutego uroczystości Święta Ofiarowania Pańskiego, jednego z najważniejszych świąt w tradycji Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego.

Święto upamiętnia ofiarowanie Jezusa w Świątyni. Maryja i Józef przynieśli czterdziestodniowe Dziecię do Jerozolimy, gdzie prorok Symeon rozpoznał w Nim Mesjasza. Ormiańska nazwa święta oznacza wyjście na spotkanie Pana.

Liturgii przewodniczył zwierzchnik Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego w Polsce biskup Markos Howhanisjan. W celebracji uczestniczył również ks. Minas Hachwerdian, sprawujący opiekę duszpasterską nad Ormianami w Polsce.

Po zakończeniu liturgii uczestnicy udali się na dziedziniec. Zgodnie z tradycją od świecy zapalanej przy ołtarzu rozpalono ognisko. Wokół ognia zgromadzili się wierni. Młodzież i rodziny tańczyły. Młodzi przeskakowali przez płomienie. Zwyczaj ten nawiązuje do symboliki światła Chrystusa oraz idei oczyszczenia i odnowy.

Spotkanie z abp. Adrianem Galbasem

■ W Pałacu Arcybiskupów Warszawskich odbyło się 17 lutego spotkanie przedstawicieli mniejszości ormiańskiej z abp. Adrianem Galbasem, metropolitą warszawskim oraz ordynariuszem wiernych obrządku ormiańskokatolickiego w Polsce. Inicjatorem spotkania był Hraczja Bojadżjan, przedstawiciel mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz Konsul Honorowy Republiki Armenii.

W rozmowach uczestniczyli przedstawiciele organi-

Հանդիպում արքեպիսկոպոս Ադրիան Գալբասի հետ

■ ԴՓետրվարի 17-ին Վարշավայի արքեպիսկոպոսական պալատում տեղի ունեցավ հանդիպում հայկական փոքրամասնության ներկայացուցիչների և արքեպիսկոպոս Ադրիան Գալբասի՝ Վարշավայի մետրոպոլիտի և Լեհաստանում հայ կաթողիկե ծեսի հավատացյալների առաջնորդի միջև: Հանդիպման նախաձեռնողն էր Հրաչյա Բոյաջյանը՝ Լեհաստանի կառավարության և ազգային ու էթնիկ փոքրամասնությունների համատեղ հանձնաժողովում հայկական փոքրամասնության ներկայացուցիչը և Հայաստանի Հանրապետության պատվավոր հյուպատոսը:

Քննարկումներին մասնակցում էին Լեհաստանի տարբեր շրջաններից հայկական փոքրամասնության կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ՝ ներկայացնելով հասարակական, գիտական և մշակութային շրջանակներ: Հանդիպումը նվիրված էր Լեհաստանի հայկական կառույցների գործունեությանը և հետագա զարգացման հեռանկարներին:

Հանդիպմանը մասնակցել են Դիանա Հովակիմյանը՝ Հայաստանի Հանրապետության Սփյուռքի հարցերով հանձնակատարը, պրոֆ. Զեյնոֆ Ստոպկան՝ Լեհահայերի մշակույթի և ժառանգության հիմնադրամի խորհրդի նախագահը, պրոֆ. Անջեյ Զյեմբան՝ Մետրոպ Մաշտոցի անվան Հայագիտության աջակցման հիմնադրամի նախագահը, Զամոչի ակադեմիայի դասախոս դոկտոր Պյոտր Կոնդրաչյուկը, Լեհահայերի մշակույթի և ժառանգության հիմնադրամի վարչության անդամ, Պիրամովիչի ինստիտուտի նախագահ դոկտոր Անջեյ Գլինսկին, Տոմաշ Զեյնովսկին՝ Կրակովի Յագելոնյան համալսարանի Սադոկ Բարոնչի անվան Լեհահայերի պատմության ուսումնասիրության հիմնադրամի ներկայացուցիչը, հիմնադրամի վարչության անդամներ Վլադիսլավ Դենցան և Պավել Կշեչոնովիչը, ինչպես նաև հիմնադրամի կամավոր Մոնիկա Ագոստովիչը:

Հանդիպմանը մասնակցում էր նաև Լեհաստանում հայ կաթողիկե ծեսի հավատացյալների հոգևոր հովիվ պրոֆեսոր Տեր Յուզեֆ Նաումովիչը:

zacji mniejszości ormiańskiej z różnych części Polski, reprezentujący środowiska społeczne, naukowe i kulturalne. Spotkanie poświęcone było sytuacji mniejszości ormiańskiej w Polsce, działalności jej instytucji oraz perspektywom dalszego rozwoju.

W spotkaniu udział wzięli m.in.: Diana Howakimian – Komisarz ds. Diaspory Republiki Armenii; prof. Krzysztof Stopka – przewodniczący Rady Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich; prof. Andrzej Zięba – prezes Fundacji na rzecz Wspierania Studiów Armnistycznych im. Mesropa Masztoca; dr Piotr Kondraciuk – wykładowca Akademii Zamojskiej, członek Zarządu Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich; dr Andrzej Gliński – prezes Instytutu Piramowicza; dr Tomasz Krzyżowski – Pracownia Dziejów Ormian Polskich im. Sadoka Barącz, Uniwersytet Jagielloński; Władysław Deńca oraz Paweł Krzczunowicz – członkowie Zarządu Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich; Monika Agopsowicz – wolontariuszka Fundacji.

W spotkaniu uczestniczył również ks. prof. Józef Naumowicz, duszpasterz wiernych obrządku ormiańskokatolickiego w Polsce.

Spotkanie było także okazją do przedstawienia nowego Zarządu Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich oraz złożenia mu gratulacji.

Wizyta premiera Armenii w Polsce

■ W dniach 25–26 lutego premier Republiki Armenii, Nikol Paszinian, przebywał z oficjalną wizytą w Polsce – pierwszą na tym szczeblu od 2011 roku. W trakcie pobytu spotkał się z najwyższymi przedstawicielami władz państwowych, w tym z premierem Rzeczypospolitej Polskiej Donaldem Tuskiem, a także z reprezentantami środowisk eksperckich oraz mniejszości ormiańskiej w Polsce.

Rozmowy dotyczyły relacji dwustronnych, perspektyw ich rozwoju oraz sytuacji w regionie Kaukazu Południowego. Wizyta stanowi istotny impuls dla pogłębienia współpracy między Armenią a Polską.

Obszerna relacja z wizyty – zob. s. 13.

Fot. primeminister.am

Fot. Hracja Bojadżjan

Հանդիպումը նաև առիթ հանդիսացավ ներկայացնելու Լեհաստանի մշակույթի և ժառանգության հիմնադրամի նոր վարչությունը և շնորհավորելու դրա անդամներին:

Հայաստանի վարչապետի այցը Լեհաստան

■ Փետրվարի 25-26-ը Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը պաշտոնական այցով գտնվում էր Լեհաստանում. սա այս մակարդակով առաջին այցն էր 2011 թվականից ի վեր: Այցի ընթացքում նա հանդիպումներ ունեցավ Լեհաստանի Հանրապետության վարչապետ Դոնալդ Տուսկի, ինչպես նաև փորձագիտական շրջանակների և Լեհաստանում հայկական փոքրամասնության ներկայացուցիչների հետ:

Քննարկումները վերաբերում էին երկկողմ հարաբերություններին, դրանց զարգացման հեռանկարներին, ինչպես նաև Հարավային Կովկասի տարածաշրջանային իրավիճակին: Այցը կարևոր խթան է հանդիսանում Հայաստանի և Լեհաստանի միջև համագործակցության խորացման համար:

Այցի մանրամասն նկարագրությունը՝ տես էջ 13:

Spotkanie premiera Armenii Nikola Pasziniana z Donaldem Tuskiem

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի հանդիպումը Դոնալդ Տուսկի հետ

Fot. zamek-krolewski.pl

Wystawa kolekcji Teresy Sahakian na Zamku Królewskim

■ Od lutego do 23 marca na Zamku Królewskim w Warszawie prezentowano wystawę dywanów orientalnych, w tym kobierców kaukaskich i ormiańskich. Ekspozycja była okazją do zobaczenia rzadkich, ponad stuletnich tkanin o bogatej symbolice i wysokim poziomie wykonania.

Prezentowane obiekty pochodziły z kolekcji Teresy Sahakian – polskiej kolekcjonerki i filantropki, która wraz z mężem, Ormianinem Georgiem Sahakianem, znawcą sztuki Wschodu, zgromadziła jeden z najważniejszych zbiorów dywanów orientalnych w Polsce. W latach 80. przekazała znaczną część kolekcji Zamkowi Królewskiemu w Warszawie, a w 1993 roku powołała fundację wspierającą jej zachowanie i prezentację.

Film o Ewangeliarzu ze Skewry w Erywaniu

■ W Instytucie Starożytnych Rękopisów im. Mesropa Masztoca (Matenadaran) w Erywaniu odbył się 5 marca pokaz filmu dokumentalnego „Zaginiony, odnaleziony, ukryty”, poświęconego Ewangeliarzowi ze Skewry.

Fot. matenadaran

Թերեզա Սահակյանի հավաքածուի ցուցահանդեսը Թագավորական ամրոցում

■ Փետրվարից մինչև մարտի 23-ը Վարշավայի Թագավորական ամրոցում ներկայացված էր արևելյան գորգերի ցուցահանդես, որտեղ ցուցադրվում էին նաև կովկասյան և հայկական գորգեր: Ցուցադրությունը հնարավորություն էր տալիս տեսնելու հազվագյուտ, ավելի քան հարյուրամյա գործվածքներ՝ հարուստ խորհրդաբանությամբ և բարձր մակարդակի լուծումներով:

Ներկայացված նմուշները պատկանել են Թերեզա Սահակյանի հավաքածուին՝ լեհահայ հավաքորդուհու և բարերարի, ով իր ամուսնուն՝ արևելյան արվեստի գիտակ հայազգի Գեորգ Սահակյանի հետ, ձևավորել էր Լեհաստանում արևելյան գորգերի ամենանշանավոր հավաքածուներից մեկը: 1980-ական թվականներին նա հավաքածուի զգալի մասը նվիրաբերել է Վարշավայի Թագավորական ամրոցին, իսկ 1993 թվականին հիմնել է հիմնադրամ՝ դրանց պահպանությանն ու հանրայնացմանը խթանելու համար:

Երևանում ցուցադրվել է Սկևռայի Ավետարանի մասին պատմող ֆիլմ

■ Մարտի 5-ին Երևանում՝ Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Հին ձեռագրերի ինստիտուտում (Մատենադարան), տեղի ունեցավ «Կորած, գտնված, թաքնված» վավերագրական ֆիլմի ցուցադրությունը՝ նվիրված Սկևռայի Ավետարանին:

Ցուցադրությունը կազմակերպվել էր «Կաթնեղբայր» հիմնադրամի կողմից՝ Հայաստանի կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության, Մատենադարանի, Երևանում Լեհաստանի Հանրապետության դեսպանության, Հայաստանի ազգային կինոկենտրոնի և Մշակույթի զարգացման հիմնադրամի հետ համագործակցությամբ:

Ֆիլմը, որի ռեժիսորն է Վահրամ Մխիթարյանը, հինգ տարվա հետազոտությունների արդյունք է: Այն ներկայացնում է միջնադարյան ձեռագրի պատմությունը՝ Կիլիկյան Հայաստանի ժամանակաշրջանից մինչև դրա ներկայությունը Լեհաստանում, ներառյալ

Fot. matenadaran

Pokaz zorganizowała Fundacja Mlecznego Brata we współpracy z Ministerstwem Edukacji, Nauki, Kultury i Sportu Armenii, Matenadaranem, Ambasadą Rzeczypospolitej Polskiej w Erywanii, Narodowym Centrum Kina Armenii oraz Fundacją Rozwoju Kultury.

Film w reżyserii Wahrama Mkhitariana jest efektem pięcioletnich badań. Przedstawia dzieje średniowiecznego rękopisu od czasów Armenii Cylicyjskiej po jego obecność w Polsce, w tym zaginięcie po II wojnie światowej, odnalezienie pod koniec XX wieku i ponowne zniknięcie.

W wydarzeniu uczestniczyli m.in. wiceminister Daniel Danielian, dyrektor Matenadaranu Araik Khzmalian, przedstawiciele dyplomacji oraz twórcy filmu. Obecni byli także Joanna Rapti oraz prof. Krzysztof Stopka z Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Podczas spotkania poinformowano o przyznaniu medalu Ministerstwa Kultury Armenii prof. Günterowi Prinsingowi za badania nad rękopisem.

Film powstał w ramach współpracy Armenii i Polski przy wsparciu instytucji publicznych obu państw.

Nowe władze Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego w Krakowie

Fot. HB

■ W siedzibie Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego w Krakowie odbyło się 7 marca Walne Zebranie najstarszej organizacji ormiańskiej w Polsce.

Podsumowano działalność ustępującego zarządu. Przyjęto sprawozdanie i podziękowano dotychczasowym władzom, z Małgorzatą Malkiewicz i Tomaszem Krzyżowskim na czele, za pracę na rzecz społeczności ormiańskiej.

Wybrano nowe władze. Prezesem została Kristyna Jeremian, wiceprezesem Hraczja Bojadżjan. W zarządzie znaleźli się także prof. Andrzej Zięba jako skarbnik, Kamil Gleń jako sekretarz i Jewa Howsepian jako członek.

Wybrano również komisję rewizyjną. Przewodniczącym został Wigen Jeremian, a jej członkami Antoni Amirowicz i Lilit Karapetian.

W imieniu redakcji gratulujemy nowym władzom. Towarzystwo od 1990 roku wydaje ormiański biuletyn, najdłuższy ukazujący się periodyk tego typu w Polsce. W latach 2004–2018 prowadziło też w Krakowie szkołę ormiańską.

Terleirorq, hamawzharhahyhn ayatnerawdihg hettor qra anhetutawgnrd, XX qari vtergnrd hayutnawpeteromn nı krlkh korrutard:

Shengawmdanrd masnalsgnrd tshn, i thvay aylog, fohnsawharar hahshel hahshetynanrd, Mashtnawharanhi tshortsn Arayhi hawmayanrd, qhvwawqhtawkan snrkyawgnoghshnrd i shvhi snteghawqordakan hamhi anhamanrd: Nerkay tshn saw Zhannaw Oawtyhn i ayrofh. Zhzhutnf Sutnayakan Zhawetlnsyan hawmayanshhg:

Zanqhayman rnsawgnrd hayutararvldg, or Zayastanhi mzakloyth sawhararutyans mthay t znorhvdit ayrofhutur Qyunutur Qrhnsghnqhn dhawqri husomawshutyans hamar:

Shvld snteghdit t Zayastanhi i Lthasutanhi hawhawqordakngutyans arygnrdpmd terknterkyan vltakan hawhawutyonshnterhi awzakngutyamrd:

Nor hetkavartutyon Kraykdi Zay mzakloyahyn rnshtutyonlurd

■ Maruti 7-hn Kraykdi Zay mzakloyahyn rnshtutyans sutawvayrurd tterhi nntegawd Lthasutanhi amshahhn haykakan kawdamkeryutyans rnshtawnor thogrd: Amfihvldg ayawtonawvartutyonshn awvartoth vartutyans qordontutyonlurd, hawhawvldg hawvldututyonshn i znorhvakutyonshn hayutnvdg sawshkh hetkavartutyansrd Mayqthawta Maykshh i Smdaz Zhthvskly qshawvortutyamrd, haykakan hamaynsh hamar katarard awshawtonsh hamar:

Lsurtvldg Nor hetkavartutyonsh. Sawhawqah rnsurtvldg Rrhshthaw tshmdyanrd, fohnsawhawqah Zhayaw Rnyawshnrd: Vartutyans kawdmrd rnsqrvkvdghn saw ayrofh. Mshet Zhmdanrd oraytn qanshawqah, Kawhi Qvshrd oraytn xartothayr i vdw Zhvshvshnrd oraytn anhamrd:

Lsurtvldg saw vterahshkh hamshnawthogrd: Sawhawqah rnsurtvldg vthghn tshmdyanrd, hsh anhamanrd Mntnhi Amfihvshh i Lhsh Kawrawshvshnrd:

Hamawqortutyans anshhg znorhawvorturd shx Nor hetkavartutyansrd: Lnshtutyonlurd 1990 vdwakanshhg hrawtaravklyrd t haykakan tterhetkavth, orrd Lthasutanlurd ayu tshavkh amshawterkavaklyaw hrawtaravkutyonshn t: 2004-2018 vdwakanshnterhn aysh saw Kraykvldurd hetkavartvld t haykakan qayrogh:

Zayastanhi i Lthasutanhi artoghordshawharantherhi hntawshusawqrovyg

■ Maruti 11-hn Zayastanhi artawphhn qordterhi sawharar Ararawt Shrqnyanrd hntawshusawqrovyg t nntegld Lthasutanhi artawphhn qordterhi sawharar Oarhshvawd Shkorpshy hnt: Sawshararshnter rshnarvld sh Mtrdawthor Arntvrd snteghdvaw hrawvshdwkly, hshaytn saw tawradhawzhawshyn anvwtonawqutyansn awshvth haryghrd:

Nranx saw rshnarvld sh Zayastanhi i vthroyakan mthutyans hawarvterutyonshnter, hshaytn saw qranx hntawqaw qarqawmdan hshawvortutyonshnter: Mntawhawrd t katavrvld saw sawhawshvthrd rardr mawarhakh zhvshnterhn:

Fot. ARA

Rozmowa szefów dyplomacji Armenii i Polski

■ Minister spraw zagranicznych Armenii Ararat Mirzozjan rozmawiał 11 marca telefonicznie z ministrem spraw zagranicznych Polski Radosławem Sikorskim.

Ministrowie omówili sytuację na Bliskim Wschodzie oraz kwestie bezpieczeństwa regionalnego. Rozmawiali także o relacjach Armenii z Unią Europejską i możliwościach ich dalszego rozwoju. Wspomniano również o planowanych kontaktach na wysokim szczeblu.

Stanowisko polsko-armeńskiej grupy parlamentarnej

■ Polsko-Armeńska Grupa Parlamentarna Sejmu i Senatu RP przyjęła 13 marca stanowisko dotyczące rozwoju współpracy Armenii z Unią Europejską oraz postępów w procesie pokojowym między Armenią a Azerbejdżanem.

W dokumencie podkreślono poparcie dla pogłębiania współpracy Armenii z UE, w tym dla reform demokratycznych oraz działań na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa. Odnotowano decyzję Rady UE o wsparciu Sił Zbrojnych Armenii w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju.

Fot. poland.mfa.am

Լեհ-հայկական խորհրդարանական խմբի դիրքորոշումը

■ Մարտի 13-ին Լեհաստանի Հանրապետության Սեյմի և Սենատի Լեհ-հայկական խորհրդարանական խումբը հանդես է եկել դիրքորոշմամբ՝ Հայաստանի և Եվրոպական միության համագործակցության զարգացման, ինչպես նաև Հայաստանի և Ադրբեյջանի միջև խաղաղ գործընթացի առաջընթացի վերաբերյալ:

Փաստաթղթում ընդգծվում է աջակցությունը Հայաստանի և ԵՄ միջև համագործակցության խորացմանը, այդ թվում՝ ժողովրդավարական բարեփոխումների իրականացմանը և անվտանգության մակարդակի բարձրացմանն ուղղված քայլերին: Նշվում է նաև ԵՄ խորհրդի որոշումը՝ Եվրոպական խաղաղության հիմնադրամի շրջանակում Հայաստանի զինված ուժերին աջակցություն տրամադրելու վերաբերյալ: Խումբն իր աջակցությունը հայտնեց Հայաստանի և Ադրբեյջանի միջև խաղաղ համաձայնագրի ստորագրմանը, ինչպես նաև տարածաշրջանում հարաբերությունների կարգավորմանը, այդ թվում՝ Հայաստանի և Թուրքիայի միջև: Նշվեց նաև Հայաստանում Եվրոպական միության առաքելության (EUMA) կարևորությունը՝ խաղաղ գործընթացին աջակցելու գործում:

Ուշադրություն դարձվեց նաև հիբրիդային սպառնալիքներին դիմակայելու հարցում Հայաստանին աջակցելու անհրաժեշտությանը, այդ թվում՝ ապատեղեկատվության դեմ պայքարին:

Հայաստանի և Լեհաստանի միջև գիտական համագործակցության համաձայնագիրը

■ Մարտի 13-ին Վարշավայում ստորագրվեց համագործակցության համաձայնագիր INNOGLOBO ծրագրի շրջանակում՝ Հայաստանի Բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեի և Լեհաստանի Ազգային հետազոտությունների և զարգացման կենտրոնի միջև:

Հայաստանի կողմից փաստաթուղթը ստորագրել է Լեհաստանում Հայաստանի Հանրապետության դեսպան Ալեքսանդր Արզումանյանը, իսկ Լեհաստանի կողմից՝ Ազգային հետազոտությունների և զարգացման կենտրոնի տնօրեն Եժի Մալախովսկին:

Համաձայնագիրը նախատեսում է համագործակցության զարգացում՝ համատեղ գիտահետազոտական և զարգացման նախագծերի ֆինանսավորման միջոցով, որոնք իրականացվելու են հայկական և լեհական հաստատությունների կողմից: INNOGLOBO ծրագիրը աջակցում է միջազգային գիտական համագործակցությանը և նորարարական նախագծերին:

Լեհահայերի պատմության ուսումնասիրության կենտրոնը Յագելոնյան համալսարանում

■ Մարտի 18-ին Յագելոնյան համալսարանի Collegium Novum-ի դահլիճում տեղի է ունեցել Սադոկ Բարոնչի անվան Լեհահայերի պատմության ուսումնասիրության կենտրոնի բացումը:

Grupa poparła podpisanie porozumienia pokojowego między Armenią a Azerbejdżanem oraz normalizację stosunków w regionie, w tym między Armenią a Turcją. Wskazano także na znaczenie misji Unii Europejskiej w Armenii (EUMA) dla wspierania procesu pokojowego.

Zwrócono również uwagę na potrzebę wsparcia Armenii w przeciwdziałaniu zagrożeniom hybrydowym, w tym dezinformacji.

Umowa o współpracy naukowej Armenii i Polski

Fot. ARA

■ W Warszawie podpisano 13 marca umowę o współpracy w ramach programu INNOGLOBO między Komitetem ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki Armenii a Narodowym Centrum Badań i Rozwoju.

W imieniu Armenii dokument podpisał ambasador Republiki Armenii w Polsce Alexander Arzumanian, a w imieniu Polski – dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju Jerzy Małachowski.

Umowa przewiduje rozwój współpracy poprzez finansowanie wspólnych projektów badawczo-rozwojowych realizowanych przez instytucje z Armenii i Polski. Program INNOGLOBO wspiera międzynarodową współpracę badawczą oraz projekty innowacyjne.

Pracownia Dziejów Ormian Polskich na UJ

■ W auli Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyła się 18 marca inauguracja Pracowni Dziejów Ormian Polskich im. Sadoka Barącz.

Fot. Uniwersytet Jagielloński

Չանդիսությանը բացման խոսքով հանդես է եկել ՅՅ պատմության ֆակուլտետի դեկան, պրոֆ. դոկտոր Ստանիսլավ Սրոկան: Միջոցառմանը մասնակցել են համալսարանի ղեկավարության, պետական կառույցների և դիվանագիտական շրջանակների ներկայացուցիչներ: Ելույթ ունեցան, ի թիվս այլոց, ՅՅ ղեկավար, դոկտոր պրոֆ. Պյոտր Եդինակը, Գիտության փոխնախարար, պրոֆ. դոկտոր Անջեյ Շեպտիցկին, Լեհաստանում Հայաստանի դեսպան Ալեքսանդր Արզումանյանը և ՅՅ պատմության ինստիտուտի տնօրեն, դոկտոր պրոֆ. Յանուշ Միերժվան:

Ծրագրի հիմնական կետերից մեկը ուսումնասիրության կենտրոնի խորհրդի ձևավորումն էր: Կենտրոնի նախագահ է ընտրվել Լեհաստանում Հայաստանի Հանրապետության պատվավոր հյուպատոս և հայկական փոքրամասնության ներկայացուցիչ Հրաչյա Բոյաջյանը: Խորհրդի անունից վերջինս շնորհակալություն է հայտնել համալսարանի ղեկավարությանը, նախարարության ներկայացուցիչներին, ինչպես նաև Յանուշ Միերժվային և Քշիշտոֆ Ստոպկային՝ կենտրոնի ստեղծման գործում համագործակցության համար:

Ուսումնասիրությունների կենտրոնը գործելու է ՅՅ պատմության ինստիտուտի կազմում, որը ղեկավարում է դոկտոր պրոֆ. Յանուշ Միերժվան: Կենտրոնի ղեկավարն է դոկտոր պրոֆ. Քշիշտոֆ Ստոպկան,

Fot. Uniwersytet Jagielloński

Fot. Uniwersytet Jagielloński

WYDARZENIA POLITYCZNE
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՆՅՈՒՂԱԶ

KRZYSZTOF FEDOROWICZ
WIZYTA PREMIERA ARMENII
NIKOLA PASZINIANA W POLSCE

ՔՇԻՇՏՈՖ ՖԵԴՈՐՈՎԻՉ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐԶԱՐԵՏ
ՆԻԿՈԼ ՓԱՇԻՆՅԱՆԻ ԱՅՅՈՒՆԵՀԱՍՏԱՆ

Fot. primeminister.am

Fot. primeminister.am

Fot. primeminister.am

Premier Armenii Nikol Pashinian w dniach 25-26 lutego 2026 roku złożył oficjalną wizytę w Polsce. Warto zauważyć, iż oficjalne wizyty premierów Armenii w Polsce należały do rzadkości, a kontakty na najwyższym szczeblu opierały się głównie na wizytach prezydentów lub spotkaniach podczas forów międzynarodowych. Poprzednia wizyta armeńskiego premiera w Polsce miała miejsce w grudniu 2011 roku, kiedy to Tigran Sarkisjan spotkał się z ówczesnym premierem Donaldem Tuskiem. Tym samym po długim okresie niezbyt intensywnych relacji dyplomatycznych między Erywaniem i Warszawą, obecna wizyta szefa armeńskiego rządu w Polsce ma wyjątkowe znaczenie i stała się impulsem do intensyfikacji wzajemnych relacji.

Szef armeńskiego rządu Nikol Pashinian podczas dwudniowego pobytu w Polsce odbył szereg spotkań i rozmów z przedstawicielami polskich władz, korpusem dyplomatycznym oraz przedstawicielami mniejszości ormiańskiej.

Wydarzeniem inaugurującym oficjalną wizytę państwową premiera Armenii w Polsce było zwiedzanie Muzeum Zamku Królewskiego w Warszawie 25 lutego 2026 roku, w którym prezentowano zbiory komnat królewskich, przedmioty osobiste królów polskich, obrazy i inne dzieła sztuki europejskiej. W jednej z sal wystawowych można było również obejrzeć wystawę ekskluzywnych ormiańskich dywanów Fundacji Teresy Sahakian.

Jeszcze tego samego dnia premier Armenii odwiedził

2026 թվականի փետրվարի 25-26-ը Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը պաշտոնական այցով գտնվեց Լեհաստանում: Հարկ է նշել, որ Հայաստանի Հանրապետության վարչապետների պաշտոնական այցերը Լեհաստան հազվադեպ բնույթ էին կրում, իսկ երկկողմ բարձր մակարդակի շփումները հիմնականում իրականացվում էին Նախագահական այցերի կամ միջազգային հարթակներում կազմակերպվող հանդիպումների շրջանակում: ՀՀ վարչապետի Նախորդ այցը Լեհաստան տեղի էր ունեցել 2011 թվականի դեկտեմբերին, երբ Տիգրան Սարգսյանը հանդիպել էր այն ժամանակվա վարչապետ Դոնալդ Տուսկի հետ: Այսպիսով, Երևանի և Վարշավայի միջև ոչ այնքան ինտենսիվ դիվանագիտական հարաբերությունների երկարատև ժամանակահատվածից հետո, ՀՀ կառավարության ղեկավարի ներկայիս այցը Լեհաստան առանձնահատուկ նշանակություն ունեցավ և դարձավ երկկողմ հարաբերությունների ակտիվացման խթան:

ՀՀ կառավարության ղեկավար Նիկոլ Փաշինյանը Լեհաստանում երկօրյա այցի ընթացքում անցկացրեց մի շարք հանդիպումներ և բանակցություններ լեհական իշխանությունների ներկայացուցիչների, դիվանագիտական կորպուսի, ինչպես նաև հայկական համայնքի ներկայացուցիչների հետ:

Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի պաշտոնական այցը Լեհաստան մեկնարկեց 2026 թվականի փետրվարի 25-ին՝ Թագավորական ամրոցի թանգարան կատարած այցելությամբ, որի ընթացքում ներկայացվեցին արքայական սրահների հավաքածուները, լեռնաշղթաների անձնական իրերը, գեղանկարներ և եվրոպական արվեստի այլ արժեքավոր նմուշներ: Ցուցասրահներից մեկում հնարավոր էր նաև դիտել Թերեզա Սահակյանի հիմնադրամի բացառիկ հայկական գորգերի ցուցադրությունը:

Նույն օրը ՀՀ վարչապետն այցելեց Լեհաստանի Միջազգային հարաբերությունների ինստիտուտ և հանդիպեց Լեհաստանում գործող դեսպանների, դիվանագետների և վերլուծական կենտրոնների ներկայացուցիչների հետ: Այնտեղ նա հանդես եկավ «Հայաստանը և խաղաղության ճարտարապետությունը Հարավային Կովկասում» խորագրով դասախոսությամբ, որի ընթացքում խոսեց տարածաշրջանում խաղաղ գործընթացի կարևոր փուլերի, Հայաստանի և Ադրբեյջանի միջև Վաշինգտոնում՝ ԱՄՆ Նախագահ Դոնալդ Թրամփի Նախաձեռնությամբ և մասնակցությամբ ստորագրված խաղաղության համաձայնագրի, ինչպես նաև տարածաշրջանային հաղորդակցական ուղիների ապաշրջափակման մասին, որը հնարավոր դարձավ այսպես կոչված «Թրամփի ուղու» հանուն միջազգային խաղաղության և բարօրության» Նախագծի արդյունքում: Իր ելույթում վարչապետն անդրադարձավ նաև հայ-թուրքական հարաբերություններին՝ ընդգծելով, որ վերջին տարիներին Թուրքիայի հետ իրականացվում է բավական ակտիվ երկխոսություն, որի շրջափելի արդյունքը մոտ ապագայում հայ-թուրքական ցամաքային սահմանի բացումն է լինելու:

Նիկոլ Փաշինյանը նաև ուշադրություն հրավիրեց այն հանգամանքի վրա, որ արդեն ավելի քան երկու տարի Հայաստանը իրականացնում է արտաքին

dotyczyły współpracy dwustronnej, w tym wymiany handlowej i inwestycyjnej obu krajów, unijnego wsparcia dla Armenii oraz sytuacji w regionie. Jak zauważył w trakcie konferencji Donald Tusk, spotkanie miało miejsce 26 lutego 2026 roku, dokładnie w 34 rocznicę nawiązania przez Polskę stosunków dyplomatycznych z Republiką Armenii, co miało miejsce 26 lutego 1992 roku. Nikol Pashinian podkreślił, że to pierwsza od dawna wizyta premiera Armenii w Polsce, stąd stanowi ona nowy etap i impuls dla dalszego rozwoju relacji obu krajów. Jednym z głównych tematów spotkania była akcesja Armenii do Unii Europejskiej. Szef polskiego rządu zaznaczył, iż europejskie aspiracje Armenii są absolutnie uzasadnione. Polska była, jest i będzie rzecznikiem mądrego i pragmatycznego rozszerzania UE i Armenia może pod tym względem liczyć na polskie wsparcie. Z kolei szef armeńskiego rządu zaznaczył, iż Armenia bardzo wysoko ceni wsparcie Polski dla reform w Armenii. Ponadto dla Erywanii Polska jest przykładem kraju, który dzięki trudnym doświadczeniom historycznym wybrał drogę pokoju, wolności i budowy państwa demokratycznego.

Potwierdzeniem bardzo dobrych stosunków dwustronnych była podpisana umowa między Ministerstwem Obrony Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Obrony Republiki Armenii o współpracy wojskowo-technicznej, która otwierała nowy rozdział w relacjach obronnych obu państw. Dokument podpisali minister obrony narodowej Władysław Kosiniak-Kamysz

Fot. primeminister.am

Fot. primeminister.am

Եվրոպական միության աջակցության հարցերին, ինչպես նաև տարածաշրջանային իրավիճակին: Ինչպես մամուլի ասուլիսի ընթացքում նշեց Դոնալդ Տուսկը, հանդիպումը տեղի ունեցավ 2026 թվականի փետրվարի 26-ին՝ ճիշտ Լեհաստանի և Հայաստանի Հանրապետության միջև դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման 34-րդ տարեդարձին, որը կայացել էր 1992 թվականի փետրվարի 26-ին: Նիկոլ Փաշինյանը ընդգծեց, որ սա երկար ժամանակ անց Հայաստանի վարչապետի առաջին այցն է Լեհաստան, ուստի այն նոր փուլ և խթան է հանդիսանում երկու երկրների հարաբերությունների հետագա զարգացման համար: Հանդիպման գլխավոր թեմաներից մեկը Հայաստանի՝ Եվրոպական միությանը անդամակցության գործընթացն էր: Լեհաստանի կառավարության ղեկավարը նշեց, որ Հայաստանի եվրոպական ծգտումները լիովին հիմնավորված են: Լեհաստանը եղել է, կա և կլինի Եվրոպական միության խելամիտ և գործնական ընդլայնման կողմնակիցը, և Հայաստանը կարող է այս հարցում հույս դնել լեհական աջակցության վրա: Իր հերթին հայկական կառավարության ղեկավարը նշեց, որ Հայաստանը բարձր է գնահատում Հայաստանում իրականացվող բարեփոխումներին Լեհաստանի ցուցաբերած աջակցությունը: Բացի այդ, երևանի համար Լեհաստանը մի երկրի օրինակ է, որը պատմական ծանր փորձությունների շնորհիվ ընտրել է խաղաղության, ազատության և ժողովրդավարական պետության կառուցման ուղին:

Երկկողմ հարաբերությունների բարձր մակարդակի հաստատումը դարձավ Լեհաստանի Հանրապետության ազգային պաշտպանության նախարարության և Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության միջև ստորագրված ռազմատեխնիկական համագործակցության համաձայնագիրը, որը նոր էջ բացեց երկու պետությունների պաշտպանական հարաբերություններում: Փաստաթուղթը ստորագրեցին Լեհաստանի ազգային պաշտպանության նախարար Վլադիսլավ Կոսիլյակ-Կամիշը և Հայաստանի արտաքին գործերի նախարար Արարատ Միրզոյանը: Համաձայնագիրը ստեղծում է պաշտպանական գերատեսչությունների միջև անմիջական համագործակցության իրավական շրջանակ, ինչը պետք է օգնի Հայաստանին զինված ուժերի բարեփոխման և բանակի արդիականացման գործընթացում: Թեև մանրամասները գաղտնի են պահվում, համաձայնագիրը կարգավորում է, մասնավորապես, գաղտնի տեղեկատվության պաշտպանության սկզբունքները, երրորդ երկրներին ռազմական տեխնիկայի վաճառքի ընթացակարգերը, ինչպես նաև համատեղ հանձնաժողովի ստեղծումը, որը վերահսկելու է սպառազինության ոլորտի նախագծերի իրականացումը: Վարչապետ Դոնալդ Տուսկը ընդգծեց, որ այս համագործակցությունը պետք է ծառայի ոչ միայն Հայաստանի անվտանգությանը, այլև ամբողջ Հարավային Կովկասի տարածաշրջանի կայունացմանը: Հայկական կողմը նաև հետաքրքրություն հայտնեց լեհական այն համակարգերի և սպառազինության ձեռքբերման ուղղությամբ, որոնք իրենց արդյունավետությունը ցույց են տվել մարտական պայմաններում (մասնավորապես՝ Ուկրաինայում) և կարևոր նշանակություն ունեն

oraz minister spraw zagranicznych Armenii Ararat Mirzojan. Umowa tworzy ramy prawne dla bezpośredniej współpracy między resortami obrony, co ma pomóc Armenii w reformie sił zbrojnych i unowocześnieniu armii. Choć szczegóły są objęte tajemnicą, porozumienie reguluje m.in. zasady ochrony informacji niejawnych, procedury sprzedaży sprzętu do krajów trzecich oraz powołanie wspólnej komisji, która będzie nadzorować realizację projektów zbrojeniowych. Premier Donald Tusk podkreślił, że ta współpraca ma służyć nie tylko bezpieczeństwu Armenii, ale również stabilizacji całego regionu Kaukazu Południowego. Strona armeńska wyraziła przy tym zainteresowanie zakupem polskich systemów i broni, które sprawdziły się w warunkach bojowych (m.in. na Ukrainie) i są kluczowe dla nowoczesnej obrony (przeciwlotnicze zestawy rakietowe Piorun, systemy dowodzenia i łączności oraz indywidualne wyposażenie żołnierza). Podpisana umowa ma ułatwić Armenii zakup tego sprzętu oraz umożliwić szkolenie ormiańskich żołnierzy przez polskich specjalistów.

Po spotkaniu z premierem Donaldem Tuskiem Nikol Paszinian w asyście kompanii honorowej złożył wieniec przy Grobie Nieznanego Żołnierza na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

Tego samego dnia premier Armenii został przyjęty w Pałacu Prezydenckim przez prezydenta Polski Karola Nawrockiego. Przeprowadzone rozmowy dotyczyły zacieśniania prowadzonego pomiędzy obu krajami dialogu. W trakcie spotkania został omówiony rozwój współpracy dwustronnej w dziedzinie obronności oraz proces akcesji Armenii do Unii Europejskiej, a także sytuacja w regionie. Premier Nikol Paszinian spotkał się także z marszałkiem Senatu Małgorzatą Kidawą-Błońską. Rozmówcy podkreślili znaczenie rozwoju współpracy międzyparlamentarnej i konieczność pogłębianie interakcji na platformach międzynarodowych. Omówiono kwestie stosunków dwustronnych między Armenią i Polską, a także perspektywy rozwoju współpracy między Republiką Armenii a Unią Europejską.

Podsumowując, dwudniowa wizyta premiera Nikola Pasziniana w Polsce, szereg spotkań z przedstawicielami polskich władz oraz zawarcie umowy o współpracy wojskowo-technicznej potwierdza geopolityczny zwrot Armenii w stronę wartości euroatlantyckich i poszukiwanie solidnych sojuszników w obliczu nowej sytuacji w regionie Kaukazu Południowego. Wizyta premiera Armenii w Warszawie była wyrazem postrzegania Polski jako państwa sukcesu na drodze transformacji ustrojowej, z silną gospodarką i armią, a także jako kraju przychylnego polityce rozszerzenia UE. Polska, coraz bardziej liczący się kraj w europejskiej wspólnocie i z mocną pozycją nie tylko wyraziła gotowość do wsparcia unijnych aspiracji Armenii, ale także ustanowiła ramy prawne dla dalszej współpracy w dziedzinie obronności. Z kolei Armenia, dążąc do uniezależnienia się od Rosji po ponad trzech dekadach ścisłego sojuszu przeszła od niezobowiązujących i zachowawczych zapowiedzi do konkretnych działań na rzecz zakotwiczenia swojego państwa w europejskiej wspólnocie demokratycznych narodów.

ժամանակակից պաշտպանության համար (Piorun հակաօդային հրթիռային համակարգեր, հրամանատարության և կապի համակարգեր, ինչպես նաև զինծառայողի անհատական հանդերձավորում): Ստորագրված համաձայնագիրը պետք է հեշտացնի Հայաստանի կողմից այդ տեխնիկայի ձեռքբերումը և հնարավորությունն տա, որպեսզի հայ զինծառայողները վերապատրաստվեն լեի մասնագետների կողմից:

Վարչապետ Դոնալդ Տոսկի հետ հանդիպումից հետո Նիկոլ Փաշինյանը պատվո պահակախմբի ուղեկցությամբ ծաղկեպսակ դրեց Վարչապայի Յուզեֆ Պիլսուդսկու անվան հրապարակում գտնվող Անհայտ զինվորի գերեզմանին:

Նույն օրը ՀՀ վարչապետին Նախագահական պալատում ընդունեց Լեհաստանի Նախագահ Կարոլ Նալոնցկին: Կայացած բանակցությունները վերաբերում էին երկու երկրների միջև իրականացվող երկխոսության խորացմանը: Հանդիպման ընթացքում քննարկվեցին պաշտպանության ոլորտում երկկողմ համագործակցության զարգացման, Հայաստանի՝ Եվրոպական միությանը անդամակցության գործընթացի, ինչպես նաև տարածաշրջանային իրավիճակի հարցերը: Վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը հանդիպեց նաև Սենատի Նախագահ Մալգոժատա Կիդավա-Բլոնսկայի հետ: Զրուցակիցները ընդգծեցին միջխորհրդարանական համագործակցության զարգացման և միջազգային հարթակներում փոխգործակցության խորացման անհրաժեշտությունը: Քննարկվեցին Հայաստանի և Լեհաստանի միջև երկկողմ հարաբերություններին, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության միջև համագործակցության զարգացման հեռանկարներին վերաբերող հարցեր:

Ամփոփելով՝ կարելի է նշել, որ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի երկօրյա այցը Լեհաստան, լեհական իշխանությունների ներկայացուցիչների հետ անցկացված բազմաթիվ հանդիպումները, ինչպես նաև ռազմատեխնիկական համագործակցության համաձայնագրի ստորագրումը հաստատում են Հայաստանի աշխարհաքաղաքական շրջադարձը դեպի եվրատլանտյան արժեքներ և Նոր իրավիճակում՝ Հարավային Կովկասի տարածաշրջանում, հուսալի դաշնակիցների որոնումը: ՀՀ վարչապետի այցը Վարչապա արտահայտում էր Լեհաստանի ընկալումը որպես կառավարման համակարգի վերափոխման ճանապարհին հաջողության հասած պետություն՝ հզոր տնտեսությամբ և բանակով, ինչպես նաև որպես Եվրոպական միության ընդլայնման քաղաքականությանը բարենպաստ վերաբերվող երկիր: Լեհաստանը, որը գնալով ավելի մեծ դեր ունի Եվրոպական համայնքում և ամուր դիրքեր, ոչ միայն պատրաստակամություն հայտնեց աջակցելու Հայաստանի Եվրոպական ձգտումներին, այլ նաև ստեղծեց պաշտպանության ոլորտում հետագա համագործակցության իրավական հիմքերը: Իր հերթին Հայաստանը, ձգտելով ավելի քան երեք տասնամյակ տևած սերտ դաշինքից հետո աստիճանաբար անկախանալ Ռուսաստանից, անցում կատարեց անորոշ և զգուշավոր հայտարարություններից դեպի հստակ գործողությունների՝ իր պետությունը եվրոպական ժողովրդավարական ազգերի համայնքում ամրապնդելու ուղղությամբ:

ARTYKUŁY NAUKOWE, KULTURALNE
ԳԻՏԱՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՀՈԴԿԱԾՆԵՐ

TOMASZ KRZYŻOWSKI
Uniwersytet Jagielloński

PRACOWNIA DZIEJÓW ORMIAN POLSKICH IM. SADOKA BARĄCZA NA UNIWERSYTECIE JAGIELLOŃSKIM: CELE I WYZWANIA BADAWCZE

ԹՈՍԱՇ ԲՇԻՇՈՎՍԿԻ
Յագելոնյան համալսարան

ՅԱԳԵԼՈՆՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՄԱՐՈՎ
ԸՄՐՈՆԳԻ ԱՆՎԱՆ ԼԵՀԱՀԱՅԵՐԻ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԸ. ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ
ԵՎ ՀԵՏԱԳՈՏԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐ

Fot. commons.wikimedia.org

Fot. commons.wikimedia.pl.org

Uniwersytet Jagielloński Collegium Phisicum im. Augusta Witkowskiego (Collegium Witkowskiego)
Յագելոնյան համալսարանի Աուգուստ Վիտկովսկու անվան ֆիզիկայի կոլեգիում (Վիտկովսկու կոլեգիում)

Дługa droga

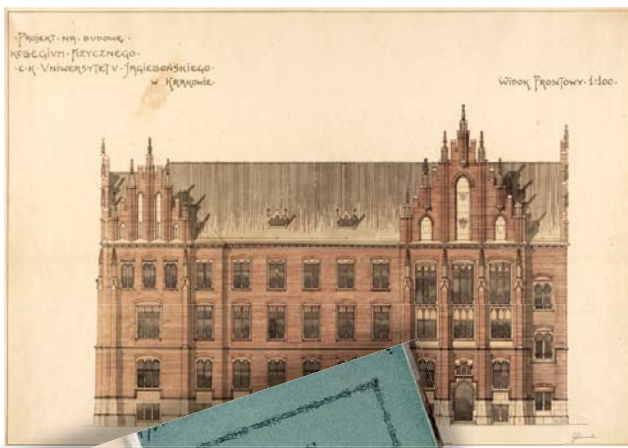
Badania nad tematyką ormiańską w Polsce mają długą tradycję, sięgającą XVIII wieku. Jednym z pierwszych badaczy zainteresowanych tą problematyką był Ormianin Józef Epifaniusz Minasowicz (1718-1796) – literat, tłumacz i historyk, autor wierszowanych życiorysów arcybiskupów ormiańskich oraz rękopiśmiennej *Historii Ormian polskich*.

W XIX stuleciu grono badaczy znacznie się poszerzyło, choć prym wiedli w nim przedstawiciele społeczności ormiańskiej. Wśród nich szczególne miejsce zajmuje Franciszek Ksawery Abgaro Zachariasiewicz (1770-1845) – biskup i historyk Kościoła, autor pierwszej monografii poświęconej dziejom Ormian polskich, zatytułowanej *Wiadomość o Ormianach w Polsce* (Lwów 1842). Ważną postacią był również Sadok Barącz (1814-1892) – dominikanin i historiograf, twórca cenionych opracowań: *Żywoty sławnych Ormian w Polsce* (Lwów 1856) oraz *Rys dziejów ormiańskich* (Tarnopol

Երկար ճանապարհ

Լեհաստանում հայկական թեմաներին վերաբերող ուսումնասիրությունները ունեն բազմամյա ավանդույթ, որը սկիզբ է առնում XVIII դարից: Այս ոլորտով հետաքրքրված առաջին հետազոտողներից մեկը ծագումով հայ Յուզեֆ Էպիֆանիուզ Մինասովիչն էր (1718-1796)՝ գրող, թարգմանիչ և պատմաբան, հայ արքեպիսկոպոսների չափածո կենսագրությունների, ինչպես նաև «Լեհահայերի պատմություն» ձեռագիր աշխատության հեղինակ:

XIX դարում հետազոտողների շրջանակը զգալիորեն ընդլայնվեց, թեև առաջատար դիրքը շարունակում էին զբաղեցնել հայկական համայնքի ներկայացուցիչները: Նրանց թվում առանձնահատուկ տեղ է զբաղեցնում Ֆրանցիշեկ Քսավերի Աբգարո Զախարիասիչը (1770-1845)՝ եպիսկոպոս և եկեղեցական պատմաբան, լեհահայերի պատմությանը նվիրված առաջին մենագրության հեղինակ՝ «Տեղեկություն Լեհաստանի հայերի մասին» (Լվով, 1842)

1869). Barącz można uznać za prekursora badań nad dziejami Ormian polskich, dlatego został patronem Pracowni ormiańskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Sadok Barącz doczekał się licznych kontynuatorów, którzy w kolejnych dziesięcioleciach rozwijali badania nad historią i kulturą Ormian w Polsce. Wśród nich należy wymienić ks. Tadeusza Gromnickiego (1851-1939) – autora prac poświęconych Ormianom polskim, Adolfa Pawińskiego (1840-1896) – edytora i wydawcę ważnych źródeł historycznych, a także Oswalda Balzera (1858-1933), badacza zabytków kultury prawnej i historii ustroju.

Dopiero w latach trzydziestych XX wieku, w środowisku lwowskich uczonych, zrodziła się koncepcja powołania wyspecjalizowanej jednostki naukowej zajmującej się dziejami Ormian w Polsce. Jej inicjatorem był Bohdan Janusz – lwowski archeolog i konserwator zabytków. W 1930 roku wysunął on projekt utworzenia Instytutu Armenistycznego (*Studium armenum*). Postulaty Janusza zmierzały do stworzenia interdyscypli-

narnej. Łączył on badania nad historią i kulturą Ormian w Polsce z badaniami nad historią i kulturą Ormian w Armenii. W 1930 roku wysunął on projekt utworzenia Instytutu Armenistycznego (*Studium armenum*). Postulaty Janusza zmierzały do stworzenia interdyscypli-

narnej. Łączył on badania nad historią i kulturą Ormian w Polsce z badaniami nad historią i kulturą Ormian w Armenii. W 1930 roku wysunął on projekt utworzenia Instytutu Armenistycznego (*Studium armenum*). Postulaty Janusza zmierzały do stworzenia interdyscypli-

narnej. Łączył on badania nad historią i kulturą Ormian w Polsce z badaniami nad historią i kulturą Ormian w Armenii. W 1930 roku wysunął on projekt utworzenia Instytutu Armenistycznego (*Studium armenum*). Postulaty Janusza zmierzały do stworzenia interdyscypli-

**Sadok Barącz – patron Pracowni
Kulturalno-Historycznej Uniwersyteckiego Centrum**

Fot. Kancelaria Rektora UJ

**Spotkanie na Uniwersytecie Jagiellońskim w sprawie Pracowni ormiańskiej 10 lipca 2025 r.
Od lewej: rektor prof. Piotr Jedynak, prof. Janusz Mierzwa, Hraczja Bojadżjan, prof. Krzysztof Stopka**

**Հանդիպում Յագելոնյան համալսարանում ուսումնասիրությունների կենտրոնի բացման հարցով,
2025 թ. հուլիսի 10: Ձախից՝ ռեկտոր պրոֆեսոր Պյոտր Եդինակ, պրոֆեսոր Յանուշ Միշվա,
Հրաչյա Բոյաջյան, պրոֆեսոր Քշիշտոֆ Ստոպկա**

Fot. arch. T. Krzyżowski

Fot. Arch. T. Krzyżowski

Fot. arch. T. Krzyżowski

**Pracownia Dziejów
Ormian Polskich
im. Sadoka Barącz
w Collegium
Witkowskiego**

**Սադոկ Բարոնչի
անվան Լեհահայերի
պատմության
ուսումնասիրության
կենտրոնը Collegium
Witkowskiego-ում**

Fot. arch. T. Krzyżowski

**Pracownicy Pracowni prof. Krzysztof Stopka
i dr Tomasz Krzyżowski przy chaczkarze w Erywaniu**

**Կենտրոնի աշխատակիցներ պրոֆեսոր Զիշտոֆ
Ստոպկան և դոկտոր Թոմաշ Զիշտովսկին Երևանում
խաչքարի մոտ**

narnego ośrodka badawczego poświęconego szeroko rozumianej problematyce ormiańskiej. Zakres planowanej działalności został przez niego szczegółowo określony i uzasadniony, stanowiąc zarazem punkt wyjścia do dalszej dyskusji naukowej. Instytut miał funkcjonować we współpracy z muzeum diecezjalnym oraz archiwum, a jego zadaniem było gromadzenie literatury i źródeł dotyczących Ormian, a także prowadzenie specjalistycznej biblioteki. Niestety ambitne plany Janusza nie zostały zrealizowane i pozostały jedynie w sferze projektów. W tym okresie ukazały się jednak nowe publikacje poświęcone tematyce ormiańskiej autorstwa Bronisławy Wójcik-Keuprulian (1890-1938) – muzykolog oraz Czesława Lechickiego (1906-2001) – historyka.

Po II wojnie światowej wspólnota ormiańska uległa rozproszeniu na skutek przesiedleń z Kresów Wschodnich na terytorium powojennej Polski. Badania nad tematyką ormiańską rozwijały się wówczas powoli i miały przede wszystkim charakter indywidualny, koncentrując się głównie na historii oraz językoznawstwie. Jednym z nielicznych historyków, który w sposób systematyczny zajmował się dziejami Ormian w Polsce, był ks. Grzegorz Petrowicz (1916-2004), na stałe mieszkający w Rzymie, autor kilku ważnych prac poświęconych Kościołowi ormiańskiemu. W Polsce badania nad problematyką ormiańską prowadzili przede wszystkim językoznawcy: Eugeniusz Śluszkiewicz (1901-1981), Edward Tryjarski (1923-2021) oraz Andrzej Pisowicz

թյան մասնագետ: 1930 թվականին Նա առաջ քաշեց Հայագիտական ինստիտուտի (Studium armenum) ստեղծման նախագիծը: Յանուշի առաջարկները միտված էին լայն իմաստով հայկական թեմատիկային նվիրված միջազգային հետազոտական կենտրոնի ստեղծմանը: Նախատեսվող գործունեության շրջանակը Նրա կողմից մանրամասն սահմանվեց և հիմնավորվեց՝ միաժամանակ դառնալով հետագա գիտական քննարկումների ելակետ: Ինստիտուտը պետք է գործեր թեմական թանգարանի և արխիվի հետ համագործակցությամբ, իսկ Նրա խնդիրն էր հայերին վերաբերող գրականության և աղբյուրների հավաքագրումը, ինչպես նաև մասնագիտացված գրադարանի վարումը: Ցավոք, Յանուշի հավակնոտ ծրագրերը չիրականացվեցին և մնացին միայն նախագծերի մակարդակում: Այդուհանդերձ, այդ ժամանակաշրջանում լույս տեսան հայկական թեմատիկային նվիրված Նոր հրատարակություններ՝ երաժշտագետ Բրոնիսլավ Վոյցիկ-Կեուպրուլյանի (1890-1938) և պատմաբան Չեսլավ Լեխիցկու (1906-2001) հեղինակությամբ:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո հայկական համայնքը ցրվեց՝ Արևելյան սահմանային տարածքներից հետպատերազմյան Լեհաստանի տարածք իրականացված վերաբնակեցումների հետևանքով: Այդ ժամանակաշրջանում հայկական թեմատիկային վերաբերող ուսումնասիրությունները զարգանում էին դանդաղ և հիմնականում կրում էին անհատական բնույթ՝ կենտրոնանալով գլխավորապես պատմության և լեզվաբանության վրա: Այն սակավաթիվ պատմաբաններից մեկը, որը համակարգված կերպով զբաղվում էր Լեհաստանի հայերի պատմությամբ, քահանա Գրիգոր Պետրովիչն էր (1916-2004), որը մշտապես բնակվում էր Յոմում և հայկական եկեղեցուն նվիրված մի շարք կարելի էր աշխատությունների հեղինակ է: Լեհաստանում հայկական թեմատիկայի ուսումնասիրություններով հիմնականում զբաղվում էին լեզվաբաններ Եվգենիուշ Սլոշկևիչը (1901-1981), Էդվարդ Տրոյարսկին (1923-2021) և Անջեյ Պիսովիչը (ծնվ. 1940), ինչպես նաև պատմաբան Միրոսլավա Զակշևսկա-Դուբա-սովան (1913-2011): Սակայն քաղաքական և կազմակերպչական պատճառներով հնարավոր չէր ստեղծել առանձին հաստատություն, որը կմասնագիտանար հայագիտական ուսումնասիրությունների ոլորտում:

Եական փոփոխություններ տեղի ունեցան միայն XXI դարում: 2010 թվականին, պրոֆեսոր Զիշտոֆ Ստոպկայի նախաձեռնությամբ, Կրակովում հիմնադրվեց «Lehahayer» գիտական հանդեսը՝ նվիրված լեհահայերի պատմությանը: Հաջորդ կարևոր նախաձեռնությունը, որն իրականացվում էր պրոֆեսոր Զիշտոֆ Ստոպկայի և պրոֆեսոր Անջեյ Ա. Չյեմբայի կողմից, Լեհական գիտությունների և արվեստների ակադեմիայի շրջանակներում 2019-2024 թվականներին Լեհաստանում հայկական մշակույթի հետազոտությունների կենտրոնի ստեղծումն ու գործունեությունն էր: Կանոնադրական դրույթների համաձայն՝ այս հաստատության նպատակը «հետազոտությունների իրականացումը, խթանումը և համակարգումը» էր հետևյալ ոլորտներում՝ լեհահայերի

Fot. A. Koprowski

Prof. Stanisław Sroka, dziekan Wydziału Historycznego UJ
Պրոֆեսոր Ստանիսլավ Սրոկա՝ Յագելոնյան համալսարանի Պատմության ֆակուլտետի ղեկավար

Fot. A. Koprowski

Prof. Piotr Jedynak, rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego
Պրոֆեսոր Պյոտր Եդինակ՝ Յագելոնյան համալսարանի ղեկավար

Fot. A. Koprowski

Prof. Andrzej Szeptycki, wiceminister Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Պրոֆեսոր Անժեյ Շեպտիցկի՝ Գիտության և բարձրագույն կրթության փոխնախարար

Fot. A. Koprowski

Prof. Janusz Mierzwa, dyrektor Instytutu Historii UJ
Պրոֆեսոր Յանուշ Միեժվա՝ Յագելոնյան համալսարանի Պատմության ինստիտուտի տնօրեն

(ur. 1940), a także historyk Mirosława Zakrzewska-Dubasowa (1913-2011). Ze względów politycznych i organizacyjnych nie było jednak możliwości powołania odrębnej instytucji specjalizującej się w badaniach armenistycznych.

Istotne zmiany nastąpiły dopiero w XXI wieku. W 2010 roku, z inicjatywy prof. Krzysztofa Stopki, powstało w Krakowie czasopismo naukowe „Lehahayer”, poświęcone dziejom Ormian polskich. Kolejnym ważnym przedsięwzięciem, realizowanym przez prof. Krzysztofa Stopkę i prof. Andrzeja A. Ziębę, było utworzenie oraz prowadzenie w latach 2019-2024 Ośrodka Badań nad Kulturą Ormiańską w Polsce przy Polskiej Akademii Umiejętności. Instytucja ta w swoich założeniach statutowych miała za zadanie „prowadzenie, inspirowanie i koordynowanie badań w zakresach: dziejów Ormian polskich, relacji pomiędzy Polską a Armenią w przeszłości i obecnie, dziedzictwa kulturowego diaspory ormiańskiej, zwłaszcza w Europie Środkowej i Wschodniej”. Po likwidacji Ośrodka w Polsce zabrakło instytucji prowadzącej w sposób stały i profesjonalny

ucytowania, Lethahayer i Żyjąca historia. W tym celu wyznaczono specjalnego koordynatora, który ma być łącznikiem między polskimi i ormiańskimi uczelniami i instytucjami. W ramach projektu „Lehahayer” prowadzone są badania i publikacje z zakresu historii, kultury i literatury Ormian polskich. W tym celu wyznaczono specjalnego koordynatora, który ma być łącznikiem między polskimi i ormiańskimi uczelniami i instytucjami. W ramach projektu „Lehahayer” prowadzone są badania i publikacje z zakresu historii, kultury i literatury Ormian polskich.

Սադոկ Բարոնչի անվան Լեհահայերի պատմության ուսումնասիրության կենտրոնի ստեղծումն ու հանդիսավոր բացումը

Կենտրոնի ստեղծումը հնարավոր դարձավ երեք անձանց ներգրավվածության և համագործակցու-

Fot. H. Czerkes

Alexander Arzumanyan, ambasador Republiki Armenii w Polsce
Ալեքսանդր Արզումանյան՝ Լեհաստանում
Հայաստանի Հանրապետության դեսպան

Fot. H. Czerkes

Hrachya Bojadzjan, Konsul Honorowy Republiki Armenii
Հրաչյա Բոյաձյան Հայաստանի՝ Հայաստանի
Հանրապետության պատվավոր հյուպատոս

Fot. H. Czerkes

Wykład dr. Araika Chzmaliana, dyrektora Instytutu
Starożytnych Rękopisów Matenadaran w Erywaniu
Երևանի մատենադարան-ինստիտուտի տնօրեն,
դոկտոր Արայիկ Խզմալյանի դասախոսությունը

Fot. H. Czerkes

Wykład prof. Krzysztofa Stopki
Պրոֆեսոր Քշիշտոֆ Ստոպկայի դասախոսությունը

badania nad problematyką ormiańską. Powstanie nowej placówki stało się więc koniecznością, ponieważ wiele podejmowanych zagadnień wymaga systematycznej pracy skoordynowanego, interdyscyplinarnego zespołu badawczego.

Powstanie i inauguracja **Pracowni Dziejów Ormian Polskich**

Powstanie Pracowni stało się możliwe dzięki zaangażowaniu i współpracy trzech osób: prof. Krzysztofa Stopki – historyka i armenisty, prof. Janusza Mierzwę – dyrektora Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Hrachji Bojadzjana – konsula honorowego Republiki Armenii i przedstawiciela mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. To właśnie oni prowadzili rozmowy w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego w celu pozyskania środków finansowych, a także koordynowali proces tworzenia nowej jednostki w strukturach Uniwersytetu Jagiellońskiego.

թյան շնորհիվ. պատմաբան և հայագետ պրոֆեսոր Քշիշտոֆ Ստոպկայի, Յագելոնյան համալսարանի Պատմության ինստիտուտի տնօրեն պրոֆեսոր Յանուշ Միեշվայի, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության պատվավոր հյուպատոս և Կառավարության ու Ազգային և էթնիկ փոքրամասնությունների համատեղ հանձնաժողովում հայկական փոքրամասնության ներկայացուցիչ Հրաչյա Բոյաձյանի: Հենց նրանք էին վարում բանակցությունները Գիտության և բարձրագույն կրթության նախարարությունում՝ ֆինանսական միջոցներ ձեռք բերելու նպատակով, ինչպես նաև համակարգում էին Յագելոնյան համալսարանի կառուցվածքում նոր միավորի ստեղծման գործընթացը:

Այս ջանքերի շնորհիվ Գիտության նախարարը միջոցներ հատկացրեց «Լեհահայերի / Լեհաստանում հայկական փոքրամասնության պատմությանը նվիրված համալիր հետազոտական ծրագրի» իրականացման համար: Դրան զուգահեռ սկսվեց Յագելոնյան համալսարանի Պատմության ինստիտուտում նոր հետազոտական միավորի ինստիտուցիոնալ

Dzięki tym staraniom minister nauki przyznał środki na realizację zadania zleconego pt. „Kompleksowy program badawczy dedykowany dziejom Ormian polskich / mniejszości ormiańskiej w Polsce”. Równolegle rozpoczęto organizowanie zaplecza instytucjonalnego dla nowej jednostki badawczej w Instytucie Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po kilku miesiącach intensywnych prac, 1 lutego 2026 roku, rektor prof. Piotr Jedynek podpisał akt powołania Pracowni Dziejów Ormian Polskich im. Sadoka Barącz. Kierownikiem nowo utworzonej jednostki został prof. Krzysztof Stopka, natomiast stanowisko pracownika naukowego objął dr Tomasz Krzyżowski.

Uroczysta inauguracja działalności Pracowni odbyła się 18 marca 2026 roku w Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wydarzenie miało podniosły charakter i zgromadziło liczne grono znamienitych gości, wśród których znaleźli się m.in.: prof. Andrzej Szeptycki

Fot. A. Koprowski

Uczestnicy uroczystości Արարողության մասնակիցները

Fot. A. Koprowski

Uczestnicy inauguracji.
Od lewej: prof. Mirosław Lenart, Tatewik Muradian,
dr Arai Chzmalian, Hraczja Bojadżjan,
Włodzisław Wojnarowskyj, biskup Markos Howhannisjan,
Tomasz Ocetkiewicz

Բացման արարողության մասնակիցները:
Ձախից աջ՝ պրոֆեսոր Միրոսլավ Լենարտ,
Տաթևիկ Մուրադյան, Արայիկ Խոջմալյան,
Հրաչյա Բոյաջյան, Վլադեսլավ Վոյնարովսկի,
Տեր Մարկոս Էպս. Հովհաննիսյան, Թոմաշ Օցեցկի

Fot. Matenadaran FB

Fot. J. Król

Uczestnicy uroczystości Uprawiania kultury i nauki Ormian

– wiceminister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Alexander Arzumanian – ambasador Republiki Armenii w Polsce, Łukasz Osmalak – poseł na Sejm RP, Tomasz Ocetkiewicz – pełnomocnik wojewody małopolskiego ds. mniejszości narodowych i etnicznych, biskup Markos Howhannisjan – zwierzchnik Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego w Polsce, Wacław Wojnarowski – konsul generalny Ukrainy w Krakowie i dziekan korpusu konsularnego, dr Araik Chzmalian – dyrektor Instytutu Starożytnych Rękopisów Matenadaran w Erywaniu wraz z wicedyrektorem Tatewikiem Muradianem, a także Piotrem Pinińskim – prezes Fundacji Lanckorońskich. W uroczystości uczestniczyli również liczni przedstawiciele świata nauki, organizacji ormiańskich, społeczności ormiańskiej, studenci oraz sympatycy kultury i historii Ormian.

Z dużym uznaniem do planów Pracowni odniósł się rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. Piotr Jedynak, który od początku wspierał ideę jej powstania. Podkreślił, że przedstawiony program stanowi „model odpowiedzialnego i kompleksowego uprawiania nauki”. Zwrócił również uwagę, że działalność Pracowni nie ogranicza się wyłącznie do badań naukowych, lecz obejmuje także popularyzację ich wyników oraz upowszechnianie wiedzy o historii i kulturze Ormian.

Minister Andrzej Szeptycki zaznaczył natomiast, że Ormianie od stuleci stanowią integralną część polskiego społeczeństwa i wspólnoty politycznej, wspólnie tworząc polski naród. Podkreślił, że przez kilka wieków społeczność ormiańska odgrywała istotną rolę w rozwoju kultury, nauki i życia społecznego Rzeczypospo-

łity. Wskazał na liczne osiągnięcia Ormian, które przetrwały mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał na rolę Ormian w polskiej kulturze i nauce, które przetrwały mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał na rolę Ormian w polskiej kulturze i nauce, które przetrwały mimo trudnych warunków historycznych.

– wiceminister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Alexander Arzumanian – ambasador Republiki Armenii w Polsce, Łukasz Osmalak – poseł na Sejm RP, Tomasz Ocetkiewicz – pełnomocnik wojewody małopolskiego ds. mniejszości narodowych i etnicznych, biskup Markos Howhannisjan – zwierzchnik Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego w Polsce, Wacław Wojnarowski – konsul generalny Ukrainy w Krakowie i dziekan korpusu konsularnego, dr Araik Chzmalian – dyrektor Instytutu Starożytnych Rękopisów Matenadaran w Erywaniu wraz z wicedyrektorem Tatewikiem Muradianem, a także Piotrem Pinińskim – prezes Fundacji Lanckorońskich. W uroczystości uczestniczyli również liczni przedstawiciele świata nauki, organizacji ormiańskich, społeczności ormiańskiej, studenci oraz sympatycy kultury i historii Ormian.

litej. Zwrócił także uwagę, iż projekt realizowany w ramach działalności Pracowni ma znaczenie nie tylko naukowe, ale również społeczne i kulturowe – zarówno dla obywateli polskich pochodzenia ormiańskiego, jak i dla rozwoju relacji polsko-ormiańskich.

Podczas uroczystości inauguracyjnej wygłoszono dwa wykłady. Dr Araik Chzmalian przedstawił referat pt. *The Strategic Priorities of the Matenadaran: Modernization and Internationalization*, w którym w interesujący i przystępny sposób omówił działalność Matenadaranu – najważniejszej ormiańskiej instytucji naukowej zajmującej się ochroną i badaniem dawnych rękopisów. Z kolei prof. Krzysztof Stopka wygłosił wykład pt. *Perspektywy badań nad historią i kulturą Ormian w Polsce*, poświęcony kierunkom rozwoju współczesnych badań armenistycznych.

Uroczystość zakończył koncert muzyki ormiańskiej w wykonaniu Nelli Saghatelian (śpiew) oraz Mane Awetisjan (fortepian). Artystki zaprezentowały utwory wybitnych ormiańskich kompozytorów: Arno Babadżaniana, Haro Stepaniana oraz wardapeta Komitasa.

Rada Pracowni

Władze Wydziału Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego powołały Radę Pracowni, której zadaniem jest wspieranie działalności naukowo-badawczej, organizacyjnej i wydawniczej nowo utworzonej jednostki. Podczas uroczystości inauguracyjnej nominacje do Rady otrzymało czternaście osób – wybitnych uczonych, armenistów, orientalistów, historyków, ekspertów oraz działaczy społecznych, którzy dzięki swojej wiedzy i doświadczeniu będą stanowić istotne wsparcie dla kierownictwa Pracowni oraz osób zaangażowanych w jej działalność.

Պյոտր Պինիսկին՝ Լանցկորոնսկիների հիմնադրամի նախագահը: Արարողությանը մասնակցում էին նաև գիտական աշխարհի բազմաթիվ ներկայացուցիչներ, հայկական կազմակերպությունների անդամներ, հայկական համայնքի ներկայացուցիչներ, ուսանողներ և հայ ժողովրդի մշակույթի ու պատմության համակիրներ:

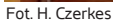
Յագելոնյան համալսարանի ռեկտոր պրոֆեսոր Պյոտր Եդինսկը մեծ գնահատանքով անդրադարձավ կենտրոնի ծրագրերին՝ սկզբից ի վեր աջակցելով դրա ստեղծման գաղափարին: Նա ընդգծեց, որ ներկայացված ծրագիրը գիտության պատասխանատու և համապարփակ զարգացման մոդել է: Նա նաև ուշադրություն հրավիրեց այն հանգամանքի վրա, որ կենտրոնի գործունեությունը չի սահմանափակվում միայն գիտական հետազոտություններով, այլ ներառում է նաև դրանց արդյունքների հանրայնացումը և հայերի պատմության ու մշակույթի մասին գիտելիքների տարածումը:

Նախարար Անջեյ Շեպտիցկին, իր հերթին ընդգծեց, որ հայերը դարեր շարունակ եղել են լեհական հասարակության և քաղաքական կյանքի անբաժանելի մասը՝ իրենց ներդրումն ունենալով լեհ ազգի ձևավորման ու զարգացման գործում: Նա նշեց, որ անցնող դարերի ընթացքում հայկական համայնքը կարևոր դերակատարում է ունեցել Լեհաստանի Հանրապետության մշակույթի, գիտության և հասարակական կյանքի զարգացման գործում: Նա նաև ուշադրություն դարձրեց այն հանգամանքի վրա, որ ուսումնասիրության կենտրոնի շրջանակներում իրականացվող նախագիծն ունի ոչ միայն գիտական, այլև հասարակական և մշակութային նշանակություն՝ ինչպես հայկական ծագում ունեցող

Fot. H. Czerkes

Hraczja Bojadżjan – przewodniczący Rady Pracowni
Հրաչյա Բոյաձյան – Կենտրոնի հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ

30 /2/2026 ՄՈՒՆԵՏԻԿ

Fot. H. Czerkes

**Ksiądz dr Marek Stasiowski – członek Rady Pracowni
Մարեկ քահանա Ստասյովսկի — Կենտրոնի հոգաբարձուների խորհրդի անդամ**

ków do bardziej skoordynowanej i efektywnej pracy naukowej. W praktyce oznacza to opracowanie bibliografii piśmiennictwa dotyczącego problematyki ormiańskiej w różnych językach, a także pozyskiwanie nowych, często dotąd nieznanych materiałów źródłowych – od średniowiecza po czasy współczesne. Tworzone w ten sposób repozytorium cyfrowe umożliwi zespołowi badawczemu sprawniejszą analizę źródeł historycznych oraz wprowadzenie do obiegu naukowego nowych danych i ustaleń. Istotnym elementem rozbudowy zaplecza badawczego jest również gromadzenie specjalistycznego księgozbioru poświęconego dziejom i kulturze Ormian.

Drugim filarem działalności Pracowni są badania naukowe prowadzone nad szerokim spektrum zagadnień związanych z obecnością Ormian w Polsce. Obejmują one m.in. kwestie demografii i osadnictwa ormiańskiego, problematykę społeczno-ekonomiczną, działalność instytucji ormiańskich – w tym Kościoła ormiańskiego – relacje polsko-ormiańskie, kulturę i sztukę ormiańską, a także biografistykę.

Rezultaty prowadzonych badań będą systematycznie publikowane, co stanowi kolejny kluczowy element działalności Pracowni. Planowane jest wydawanie kolejnych tomów rocznika naukowego „Lehahayer”, a także rozwijanie dwóch serii wydawniczych: „Biblioteka Lehahayer” oraz „Pomniki Dziejowe Ormian Polskich”. W ramach pierwszej z nich publikowane będą monografie naukowe, natomiast druga poświęcona zostanie edycji najważniejszych źródeł historycznych niezbędnych do prowadzenia badań armenistycznych.

W najbliższych latach zaplanowano również organizację trzech międzynarodowych sympozjów naukowych poświęconych: rozpoznaniu bazy źródłowej dotyczącej

qիտահետազոտական, կազմակերպչական և հրատարակչական գործունեությանը: Հանդիսավոր բացման ընթացքում խորհրդի կազմում ընդգրկվելու վերաբերյալ Նշանակումներ ստացան տասնչորս անձինք՝ ականավոր գիտնականներ, հայագետներ, արևելագետներ, պատմաբաններ, փորձագետներ և հասարակական գործիչներ, որոնք իրենց գիտելիքներով և փորձով կարևոր աջակցություն կցուցաբերեն հայագիտական կենտրոնի ղեկավարությանը և նրա գործունեության մեջ ներգրավված անձանց:

Խորհրդի կազմի մեջ ընդգրկվեցին՝ Հրաչյա Բոյաջյանը՝ Նախագահ, պրոֆեսոր Յան Յացեկ Բրուսկին (Յագելոնյան համալսարան), պրոֆեսոր Արմենուի Դրոստ-Աբգարյանը (Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg), Վոյցեխ Գուրեցկին (Արևելյան ուսումնա-

Fot. H. Czerkes

**Mane Awetisjan i Nelli Saghatelian
Մանե Ավետիսյանը և Նելլի Սաղաթելյանը**

Ormian w Polsce, więziom rodzinnym i genealogii środowisk ormiańskich oraz konsekwencjom przyjęcia unii kościelnej przez Ormian w XVII wieku.

Istotnym obszarem aktywności Pracowni jest także działalność popularyzatorska i edukacyjna. Obejmuje ona organizację warsztatów, seminariów i prelekcji skierowanych do szerokiego grona odbiorców, w tym młodzieży szkolnej i akademickiej. W planach znajdują się również przygotowanie ścieżki edukacyjnej, organizacja ekspedycji studenckiej, realizacja filmu dokumentalnego oraz stworzenie wystawy historycznej poświęconej dziejom Ormian polskich.

Fot. Kancelaria Rektora UJ

Spotkanie z prorektorem UJ prof. Piotrem Laidlerem. Od lewej: dr Tomasz Krzyżowski, dr Wahe Torosjan, Hraczja Bojadżjan

Հանդիպում Յագեղոնյան համալսարանի պրոռեկտոր պրոֆեսոր Պյոտր Լայդլերի հետ: Ձախից՝ դոկտոր Թոմաշ Քրիշովսկի, դոկտոր Վահե Թորոսյան, Հրաչյա Բոյաջյան

Fot. arch. T. Krzyżowski

սիրությունների կենտրոն), դոկտոր Արայիկ Խզմալյանը (Մատենադարան), պրոֆեսոր Միրոսլավ Լե-նարտը (Օպոլեի համալսարան), պրոֆեսոր Կլոդ Մութաֆյանը (Université Paris XIII), Կատաժինա Նովակը (արևելագետ, Կրակով), պրոֆեսոր Գրեգոր Պելչինսկին (Վրոցլավի համալսարան), պրոֆեսոր Անջեյ Պիսովիչը (Յագեղոնյան համալսարան), պրոֆեսոր Ադամ Պոմյեցինսկին (Պոզնանի Ադամ Միցկիչի անվան համալսարան), դոկտոր Դորոտա Սիդորովիչ-Մուսկը (Օսոլինսկիների ազգային հաստատություն), պրոֆեսոր Եվա Սեմյենեց-Գուլասը (Յագեղոնյան համալսարան), դոկտոր Մարեկ քահանա Ստասյովսկին (պատմաբան, Վիեննա), ինչպես նաև պրոֆեսոր Անջեյ Ա. Զյեմբան (Յագեղոնյան համալսարան):

Հոգաբարձուների խորհրդի անդամների անունից ելույթ ունեցավ խորհրդի նախագահ Հրաչյա Բոյաջյանը, ով ընդգծեց ուսումնասիրությունների կենտրոնի ստեղծման կարևորությունը Լեհաստանում հայագիտական հետազոտությունների հետագա զարգացման և խթանման տեսանկյունից: Վերջինս իր ելույթում նշեց. «Ես կարծում էի, որ այսօր ավարտվելու է այն ճանապարհը, որով մենք անցել ենք, որ մենք կատարել ենք մեր աշխատանքը, հասել ենք ցանկալի հանգրվանի և կարող ենք ուշադրությունը կենտրոնացնել այլ հետաքրքիր թեմաների վրա: Հրավերից իմացա, որ նշանակվել եմ խորհրդի նախագահ: Անկեղծորեն կասեմ, որ զարմացած եմ, և պարզվում է, որ մենք պետք է շարունակենք աշխատել: [...] Խոստանում եմ, որ մենք դեռ շատ լավ նախաձեռնություններ կյանքի կկոչենք հոգուտ Յագեղոնյան համալսարանի, հայկական փոքրամասնության և լեհ-հայկական համագործակցության»:

Հետազոտական և հրատարակչական ծրագրեր

Կենտրոնի գործունեությունը հիմնված է մի քանի հիմնական ուղղությունների վրա: Դրանցից առաջինը հետազոտական գործիքակազմի ընդլայնումն է, որի նպատակն է ստեղծել պայմաններ ավելի համակարգված և արդյունավետ գիտական աշխատանքներ կատարելու համար: Գործնականում դա նշանակում է հայկական թեմատիկային վերաբերող տարբեր լեզուներով գրականության մատենագիտության մշակում, ինչպես նաև նոր, հաճախ մինչ այժմ անհայտ աղբյուրային նյութերի ձեռքբերում՝ միջնադարից մինչև արդի ժամանակաշրջան: Այս կերպ ստեղծվող թվային շտեմարանը հետազոտական խմբին հնարավորություն կտա առավել արդյունավետ կերպով վերլուծել պատմական աղբյուրները և գիտական շրջանառության մեջ ներմուծել նոր տվյալներ ու եզրակացություններ: Հետազոտական

Prof. Krzysztof Stopka i dr Araik Chzmalian, Erywań 1.10.2025
Քշիշտոֆ Ստոպկան և Արայիկ Խզմալյանը, Երևան, 1.10.2025

Współpraca z Matenadaranem

Kluczowym elementem działalności Pracowni jest współpraca z najważniejszymi ośrodkami badań armenistycznych na świecie. Pierwsze działania zmierzające do nawiązania kontaktów z Instytutem Starożytnych Rękopisów im. Mesropa Masztoca w Erywanu (Matenadaranem) podjęto jeszcze w okresie organizowania Pracowni. 1 października 2025 roku pracownicy Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego – prof. Krzysztof Stopka i dr Tomasz Krzyżowski – spotkali się w siedzibie Matenadaranu z jego dyrektorem, dr. Araikiem Chzmalianem. Rozmowy te stały się początkiem bliższej współpracy między obiema instytucjami.

Kolejnym ważnym wydarzeniem była wizyta w Krakowie dr. Wahe Torosjana, zastępcy dyrektora Matenadaranu ds. naukowych, która odbyła się 11 grudnia 2025 roku. Pobyt dr. Torosjana rozpoczął się od spotkania z prorektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. Pawłem Laidlerem. Głównym tematem rozmów były perspektywy współpracy nowo powstającej Pracowni z Matenadaranem. Omówiono możliwości wzajemnego wsparcia w zakresie badań naukowych, realizacji wspólnych projektów badawczych, digitalizacji armeników dotyczących dziejów Ormian w Polsce oraz inicjatyw wydawniczych, w tym przygotowywania edycji źródłowych. Szczególną uwagę poświęcono bogatym zbiorom Matenadaranu, który przechowuje liczne rękopisy związane z historią i kulturą Ormian polskich, wciąż oczekujące na opracowanie naukowe. Obie strony zadeklarowały również rozwijanie wymiany bibliotecznej publikacji armenistycznych.

Fot. arch. T. Krzyżowski

**Delegacja Matenadaranu
w Bibliotece Jagiellońskiej, 18.03.2026
Mատենադարանի պատվիրակությունը
Յագելոնյան գրադարանում, 18.03.2026**

բազայի ընդլայնման կարևոր բաղադրիչ է նաև հայերի պատմությանն ու մշակույթին նվիրված մասնագիտացված գրադարանային ֆոնդի համալրումը:

Կենտրոնի գործունեության երկրորդ հենասյունը գիտական հետազոտություններն են, որոնք ընդգրկում են Լեհաստանում հայերի ներկայությանը վերաբերող հարցերի լայն շրջանակ: Դրանք ներառում են, մասնավորապես, հայկական ժողովրդագրության և բնակեցման հարցերը, սոցիալ-տնտեսական խնդիրները, հայկական հաստատությունների՝ այդ թվում Հայ եկեղեցու գործունեությունը, լեհ-հայկական հարաբերությունները, հայկական մշակույթն ու արվեստը, ինչպես նաև վարքագրությունը:

Իրականացվող հետազոտությունների արդյունքները պարբերաբար կիրառարակվեն, ինչը կենտրոնի գործունեության հաջորդ կարևոր բաղադրիչն է: Նախատեսվում է հրատարակել «Lehahayer» գիտական տարեգրքի հերթական հատորները, ինչպես նաև զարգացնել երկու հրատարակչական մատենաշար՝ «Biblioteka Lehahayer» և «Pomniki Dziejowe Ormian Polskich»: Դրանցից առաջինի շրջանակներում կիրառարակվեն գիտական մենագրություններ, իսկ երկրորդը կնվիրվի հայագիտական հետազոտությունների համար անհրաժեշտ կարևորագույն պատմական աղբյուրների հրատարակությանը:

Առաջիկա տարիներին նախատեսվում է նաև կազմակերպել երեք միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված Լեհաստանում հայերին վերաբերող աղբյուրային բազայի ուսումնասիրմանը, հայկական միջավայրերի ընտանեկան կապերին և տոհմաբանությանը, ինչպես նաև XVII դարում հայերի կողմից եկեղեցական միության ընդունման հետևանքներին:

Կենտրոնի գործունեության կարևոր ուղղություններից մեկը նաև հանրահռչակման և կրթական աշխատանքն է: Այն ներառելու է գիտաժողովների, սեմինարների և դասախոսությունների կազմակերպում՝ ուղղված լայն լսարաններին, այդ թվում՝ դպրոցական և համալսարանական երիտասարդությանը: Ծրագրերի թվում են նաև կրթական ուղղության պատրաստումը, ուսանողական արշավախմբի կազմակերպումը, վավերագրական ֆիլմի պատրաստումը, ինչպես նաև լեհահայերի պատմությանը նվիրված պատմական ցուցահանդեսի իրականացումը:

Fot. arch. T. Krzyżowski

Fot. arch. T. Krzyżowski

W trakcie pobytu w Krakowie dr Wahe Torosjan odwiedził także Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Maius oraz Bibliotekę Jagiellońską.

Jak już wspomniano, 18 marca 2026 roku, podczas inauguracji działalności Pracowni, gościliśmy dyrektora Matenadaranu dr. Araika Chzmaliana oraz wicedyrektora ds. rozwoju Tatewika Muradiana. W ramach wizyty delegacja odwiedziła również Bibliotekę Jagiellońską, gdzie zapoznała się z najcenniejszymi zbiorami, działem rękopisów oraz pracownią konserwatorską.

Specjalistyczna biblioteka

Jednym z głównych celów statutowych Pracowni jest gromadzenie i udostępnianie specjalistycznej literatury armenistycznej z zakresu szeroko pojętej historii i kultury ormiańskiej i dziedzin pokrewnych. Aktualnie księgozbiór liczy ponad 1000 woluminów literatury kra-

Համագործակցություն Մատենադարանի հետ

Կենտրոնի գործունեության առանցքային բաղադրիչներից մեկը համագործակցությունն է աշխարհում հայագիտական հետազոտությունների կարելիությունների կենտրոնների հետ: Երևանի Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Հին ձեռագրերի ինստիտուտի (Մատենադարանի) հետ կապերի հաստատմանն ուղղված առաջին քայլերը ձեռնարկվեցին դեռևս կենտրոնի կազմակերպման փուլում: 2025 թվականի հոկտեմբերի 1-ին Յագելոնյան համալսարանի Պատմության ինստիտուտի աշխատակիցներ՝ պրոֆեսոր Քշիշտոֆ Ստոպկան և դոկտոր Թոմաշ Քշիժովսկին, Մատենադարանում հանդիպեցին տնօրեն Արայիկ Խզմալյանի հետ: Այս հանդիպումները դարձան երկու հաստատությունների միջև առավել սերտ համագործակցության սկիզբը:

Հաջորդ կարևոր իրադարձությունը Մատենադարանի գիտական գծով փոխտնօրեն դոկտոր Վահե Թորոսյանի այցն էր Կրակով, որը տեղի ունեցավ 2025 թվականի դեկտեմբերի 11-ին: Փոխտնօրենի այցը սկսվեց Յագելոնյան համալսարանի պրոռեկտոր պրոֆեսոր Պավել Լայդլերի հետ հանդիպմամբ: Քննարկումների հիմնական թեման Նորաստեղծ կենտրոնի և Մատենադարանի միջև համագործակցության հեռանկարներն էին: Քննարկվեցին գիտական հետազոտությունների ոլորտում փոխադարձ աջակցության, համատեղ հետազոտական ծրագրերի իրականացման, Լեհաստանում հայերի պատմությանը վերաբերող հայագիտական նյութերի թվայնացման, ինչպես նաև հրատարակչական նախաձեռնությունների, այդ թվում՝ աղբյուրագիտական հրատարակությունների պատրաստման հնարավորությունները: Առանձնահատուկ ուշադրություն դարձվեց Մատենադարանի հարուստ հավաքածուներին, որտեղ պահպանվում են լեհահայերի պատմության և մշակույթի հետ կապված բազմաթիվ ձեռագրեր, որոնք կարող են ուսումնասիրության: Երկու կողմերն էլ հայտարարեցին նաև հայագիտական հրատարակությունների գրադարանային փոխանակման զարգացման մտադրության մասին:

Կրակովում գտնվելու ընթացքում դոկտոր Վահե Թորոսյանը այցելեց նաև Յագելոնյան համալսարանի Պատմության ինստիտուտ, Յագելոնյան համալսարանի Collegium Maius թանգարան և Յագելոնյան գրադարան:

Մասնագիտացված գրադարան

Կենտրոնի հիմնական կանոնադրական նպատակներից մեկը հայագիտության ոլորտի մասնագիտացված գրականության հավաքագրումն ու հասանելի դարձնելն է՝ լայն իմաստով՝ հայկական պատմության, մշակույթի և հարակից բնագավառների վերաբերյալ: Ներկայումս գրադարանային ֆոնդը ներառում է ավելի քան 1000 միավոր տեղական և արտասահմանյան գրականություն, որոնք ձեռք

jowej i zagranicznej pozyskanej metodą kupna oraz darowizn. Biblioteka Pracowni powstała z połączenia trzech przekazanych Pracowni księgozbiorów: Fundacji na Rzesz Wspierania Studiów Armenistycznych im. Mesropa Masztoca, Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego w Krakowie oraz Hraczji Bojadżjana – konsula honorowego Republiki Armenii. Pozyskane wydawnictwa są katalogowane i dostępne w elektronicznym katalogu Biblioteki Jagiellońskiej.

Księgozbiór zawiera monografie, encyklopedie, słowniki, czasopisma i inne opracowania naukowe dotyczące historii Ormian na obszarze dawnej Polski i w krajach Europy środkowej i wschodniej, literatury, sztuki, politologii, językoznawstwa, biografistyki, relacji polsko-ormiańskich, folkloru, historii Armenii, jak również dziejów diaspory ormiańskiej w różnych częściach świata. Wiele z nich to wydawnictwa obcojęzyczne (w tym szereg prac w języku ormiańskim) niedostępne w innych polskich bibliotekach. Posiadamy też rzadkie wydawnictwa dziewiętnastowieczne. Profil zgromadzonego księgozbioru jest unikatowy i stanowi niezbędne instrumentarium badawcze dla uczonych różnych specjalności naukowych, w tym: historyków, kulturoznawców, językoznawców, politologów, historyków sztuki, antropologów historycznych, regionalistów, a także studentów, doktorantów, dziennikarzy itp. Przez to jest wykorzystywany do przedsięwzięć naukowych i popularyzatorskich o szerokim wachlarzu zagadnień.

Biblioteka pełni jeszcze jedną ważną funkcję. Gromadzi wszelkie materiały drukowane na temat Ormian w Polsce i aktywności środowiska ormiańskiego (wspomnienia, broszury, druki ulotne, prace wydane na prawach rękopisu itp., fotografie, rękopisy).

En բերվել գնման և նվիրատվությունների միջոցով: Կենտրոնի գրադարանը ձևավորվել է երեք գրադարանային հավաքածուների միավորման արդյունքում, որոնք փոխանցվել են կենտրոնին Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Հայագիտական ուսումնասիրությունների աջակցության հիմնադրամի, Կրակովի հայկական մշակութային ընկերության և Հայաստանի Հանրապետության պատվավոր հյուպատոս Ջրաչյա Բոյաջյանի կողմից: Ձեռք բերված հրատարակությունները կատալոգավորվում են և հասանելի են Յագելոնյան գրադարանի էլեկտրոնային կատալոգում:

Գրադարանային ֆոնդը ներառում է մենագրություններ, հանրագիտարաններ, բառարաններ, պարբերականներ և այլ գիտական աշխատություններ, որոնք վերաբերում են նախկին Լեհաստանի տարածքում և Կենտրոնական ու Արևելյան Եվրոպայի երկրներում հայերի պատմությանը, գրականությանը, արվեստին, քաղաքագիտությանը, լեզվաբանությանը, վարքագրությանը, լեհ-հայկական հարաբերություններին, բանահյուսությանը, Հայաստանի պատմությանը, ինչպես նաև աշխարհի տարբեր տարածաշրջաններում հայկական սփյուռքի պատմությանը: Դրանցից շատերը օտարալեզու հրատարակություններ են (այդ թվում՝ բազմաթիվ աշխատություններ հայերեն լեզվով), որոնք հասանելի չեն Լեհաստանի այլ գրադարաններում: Առկա են նաև XIX դարի հազվագյուտ հրատարակություններ: Հավաքված գրադարանային ֆոնդի ուղղվածությունը եզակի է և տարբեր գիտական մասնագիտությունների ներկայացուցիչների՝ այդ թվում պատմաբանների, մշակութաբանների, լեզվաբանների, քաղաքագետների, արվեստաբանների, պատմական մարդաբանների և տարածաշրջանագետների, ինչպես նաև ուսանողների, ասպիրանտների, լրագրողների և այլոց համար ծառայում է որպես անհրաժեշտ հետազոտական գործիքակազմ: Այդ պատճառով այն օգտագործվում է ինչպես գիտական, այնպես էլ հանրահռչակման լայնածավալ նախաձեռնություններում:

Գրադարանը կատարում է նաև մեկ այլ կարևոր գործառնություն: Այն հավաքագրում է Լեհաստանում հայերի և հայկական համայնքի գործունեության վերաբերյալ բոլոր տեսակի տպագիր նյութերը (հուշագրություններ, գրքույկներ, թռուցիկներ, ձեռագրի կարգավիճակով հրատարակված աշխատանքներ և այլն), ինչպես նաև լուսանկարներ և ձեռագրեր:

Podsumowanie

Idee, cele i zadania stojące przed zespołem Pracowni mają ambitny i długofalowy charakter. Do realizacji projektu ministerialnego angażowani będą badacze różnych specjalności, z którymi Uniwersytet Jagielloński nawiązał współpracę. Interdyscyplinarny charakter przedsięwzięcia ma stworzyć warunki do wszechstronnego i nowoczesnego prowadzenia badań nad dziejami oraz kulturą Ormian w Polsce.

Głównym celem działalności Pracowni jest pogłębienie, uzupełnienie i upowszechnienie wiedzy dotyczącej obecności i aktywności Ormian na ziemiach polskich. Badania obejmować będą m.in. rolę kulturową społeczności ormiańskiej, zagadnienia społeczno-ekonomiczne, przemiany religijne, relacje międzyetniczne, kontakty z Armenią oraz wiele innych zjawisk, które będzie można precyzyjniej określić w toku analizy materiałów źródłowych.

Tworzenie rozbudowanej bazy źródłowej, specjalistycznej biblioteki armenistycznej, publikacja kolejnych tomów czasopisma „Lehahayer”, a także monografii i wydawnictw źródłowych należy postrzegać jako fundamentalny krok w rozwoju badań nad Ormianami polskimi. Działania te dostarczą wielu nowych informacji i stworzą solidne podstawy zarówno do dalszych badań szczegółowych, jak i do opracowań syntetycznych. W praktyce umożliwi to przygotowanie monografii poświęconych poszczególnym wspólnotom ormiańskim w dawnej Polsce, parafiom ormiańskim, wybranym procesom społecznym i kulturowym zachodzącym w środowisku ormiańskim, a także biografii wybitnych i zasłużonych przedstawicieli tej społeczności.

Ամփոփում

Ուսումնասիրությունների կենտրոնի խորհրդի առջև կանգնած գաղափարները, նպատակներն ու խնդիրները ունեն հավակնոտ և երկարաժամկետ բնույթ: Նախարարության ծրագրի իրականացման համար ներգրավվելու են տարբեր մասնագիտությունների հետազոտողներ, որոնց հետ Յագելոնյան համալսարանը հաստատել է համագործակցություն: Նախաձեռնության միջազգային բնույթը նպատակ ունի ստեղծել պայմաններ Լեհաստանում հայերի պատմության և մշակույթի համակողմանի ու ժամանակակից ուսումնասիրման համար:

Կենտրոնի գործունեության հիմնական նպատակն է խորացնել, լրացնել և հանրայնացնել Լեհաստանում հայերի ներկայության և գործունեության վերաբերյալ գիտելիքները: Հետազոտությունները ներառելու են, մասնավորապես, հայկական համայնքի մշակութային դերը, սոցիալ-տնտեսական խնդիրները, միջեկեղեցական և միջթիկական հարաբերությունները, Հայաստանի հետ կապերը, ինչպես նաև բազմաթիվ այլ երևույթներ, որոնք հնարավոր կլինի առավել ճշգրիտ սահմանել աղբյուրագիտական նյութերի վերլուծության ընթացքում:

Ընդարձակ աղբյուրագիտական բազայի ստեղծումը, մասնագիտացված հայագիտական գրադարանի ձևավորումը, «Lehahayer» հանդեսի հերթական հատորների, ինչպես նաև մենագրությունների և աղբյուրագիտական հրատարակությունների հրապարակումը պետք է դիտարկել որպես լեհահայերի վերաբերյալ հետազոտությունների զարգացման հիմնարար քայլ: Այս գործողությունները կապահովեն բազմաթիվ նոր տեղեկություններ և կստեղծեն ամուր հիմքեր ինչպես հետագա մասնավոր ուսումնասիրությունների, այնպես էլ համադրական աշխատությունների համար: Գործնականում դա հնարավորություն կտա պատրաստելու մենագրություններ՝ նվիրված Նախկին Լեհաստանի առանձին հայկական համայնքներին, հայկական ծխերին, հայկական միջավայրում տեղի ունեցող ընտրված հասարակական և մշակութային գործընթացներին, ինչպես նաև այդ համայնքի նշանավոր և վաստակաշատ ներկայացուցիչների կենսագրություններին:

Wydawca:

Հայ-լեռական
հասարակական
կոմիտե
Ormiański-Polski
Komitet Społeczny

Ormiański-Polski Komitet Społeczny
Santander Bank Polska
PL 91 1090 1766 0000 0001 4874 0165

Numer zamknięto 05.04.2026r.

Adres Redakcji: Wolności 311, II piętro, 41-800 Zabrze
e-mail: redakcja@munetik.pl

Druk: Drukarnia Advert, ul. Krakowska 21-23, 41-503 Chorzów
Nakład 1000 egz., ilość stron 36.

Rada Redakcyjna:

Hraczja Bojadżjan (przewodniczący)
prof. Grzegorz Paweł Pełczyński (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)
prof. Krzysztof Stopka (Uniwersytet Jagielloński)
dr hab. Krzysztof Fedorowicz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)
dr hab. Renata Król-Mazur (Uniwersytet Jagielloński)
dr hab. Adam Pomieciński (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)
dr hab. Andrzej A. Zięba (Uniwersytet Jagielloński)
dr Andrzej Gliński (Instytut Piramowicza)
dr Tomasz Krzyżowski (Uniwersytet Jagielloński)
dr Dominika Maria Macios
dr Marek Miławicki OP (Dominikański Instytut Historyczny)
dr Witold Repetowicz (Akademii Sztuki Wojennej)
dr Jerzy Szokalski
Narine Baghdasaryan
Narek Baghdasaryan
Diana Howakimian (Komisarz ds. Diaspory RA w Polsce)
Edyta Glińska
Piotr Oczkowski
ks. Atanas Sarkisjan
Krzysztof Mojzesowicz (Towarzystwo Ormian Polskich)

Czasopismo powstaje we współpracy z:

Instytutem Starożytnych Rękopisów
im. Mesropa Masztoca –
Matenadaran w Erywaniu

Bibliotekę Narodową
Republiki Armenii

Յագելոնյան
գրադարարան

- **Materiałów zamieszczonych w czasopiśmie mniejszości ormiańskiej MUNETIK nie można w żadnej formie reprodukować bez pisemnej zgody Wydawcy.**

ՄՈՒՆԵՏԻԿ հանդեսում տպագրված նյութերը որևէ եղանակով
չեն կարող վերատպվել առանց Հրատարակչի գրավոր համաձայնության:

- **Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.**

Հրապարակումը արտահայտում է միայն հեղինակների տեսակետները և չի կարող նույնացվել
Ներքին գործերի և վարչարարության նախարարության պաշտոնական դիրքորոշման հետ:

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Dofinansowano ze środków Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury
– państwowego funduszu celowego

Zadanie realizowane
ze środków budżetu państwa

Fot. commons.wikimedia.org

KRAKÓW,
UNIwersytet Jagielloński,
Aula Collegium Novum

ԿՐԱԿՈՎ,
ՅԱԳԵԼՈՆՅԱՆ ՀԱՍՏԼԱՐԱՆ,
ԿՈԼԵԳԻՈՍ ՆՈՎՈՍԻ ԴԱՐԱՆ